

Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2009

Dokument 2 (2009–2010)

42 104 10 587 040 9 425 14 617 8663 38 121 24 060 18 495 17

Denne publikasjonen er tilgjengelig på Internett:
www.riksrevisjonen.no

Offentlige etater kan bestille publikasjonen fra
Departementenes servicesenter
Telefon: 22 24 20 00
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Andre kan bestille fra
Bestillinger offentlige publikasjoner
Telefon: 55 38 66 00
Telefaks: 55 38 66 01
E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Fagbokforlaget AS
Postboks 6050 Postterminalen
5892 Bergen

ISBN 978-82-8229-072-2

Forsideillustrasjon: Lars Tothammer

Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2009

Dokument 2 (2009–2010)

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Dokument 2 (2009–2010) *Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2009*. Riksrevisjonen skal bidra til at fellesskapets midler og verdier blir brukt og forvaltet slik Stortinget har bestemt. Det blir gjort gjennom revisjon, kontroll og veiledning. Målet med revisjonen er å bidra til en bedre forvaltning.

Revisjonen

Resultatet av revisjonen blir rapportert til Stortinget gjennom Dokument 1 (regnskapsrevisjonen) og Dokument 3-serien (forvaltningsrevisjoner og selskapskontrollen). Hovedinntrykket fra revisjonen er at norsk forvaltning gjennomgående er god, men at det på noen områder er klare forbedringspunkter. Det er spesielt store utfordringer i etater som er under omstilling eller som gjennomfører store reformer. Det er vårt inntrykk at Riksrevisjonens rapporter tas på alvor i forvaltningen og at de følges opp gjennom tiltak.

Riksrevisjonen har i 2009 utviklet brukerundersøkelser som gjennomføres overfor alle reviderte virksomheter etter hver revisjon for å få tilbakemeldinger på kvalitet og prosess. Dette skal bidra til kontinuerlig forbedring av både revisjonen og dialogen med reviderte virksomheter.

Riksrevisjonen har i 2009 samarbeidet med den russiske riksrevisjonen om to prosjekter; videreføring av parallellrevisjonen av forvaltning av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet og gjennomføring av en parallellrevisjon av håndtering av atomavfall på Nordkalotten. I tilknytning til samarbeidet om atomavfall er et felles memorandum under utarbeidelse. Samarbeidet mellom flere lands riksrevisjoner vedrørende anskaffelsesprosessen rundt Joint Strike Fighter er videreført i 2009.

Ny strategisk plan

Det ble i 2009 vedtatt en ny strategisk plan for Riksrevisjonen for perioden 2010–2014. Planen er et resultat av en omfattende prosess med bred involvering internt og eksternt. Utvikling av et nytt revisjonsstøtteverktøy ble startet i 2009 og er gitt høy prioritet i den strategiske planen. Det nye verktøyet skal gi økt kvalitet på Riksrevisjonens revisjon gjennom bedre samhandling og informasjonsdeling i organisasjonen.

Ledelse og arbeidsmiljø

Riksrevisjonen jobber aktiv for å forebygge sykefravær. Sykefraværet i 2009 var på 4,7 prosent – en svak nedgang fra året før. Det er i 2009 innført halvårlige målinger av humankapitalindeks (HKI) for alle medarbeiderne. HKI måler seks sentrale parametre for medarbeiderengasjement. Målingene forutsetter forbedringstiltak etter hver måling. I tillegg har alle ledere fått opplæring i LØFT (løsningsfokusert tilnærming), som er et verktøy for bedre kommunikasjon i medarbeidersamtaler, teamutvikling og ledelse generelt. Det er også innført en ny seniorpolitikk som har som mål å stimulere seniorer til å utsette pensjonsalderen.

Finansiering av kapasitetsbygging – sekretariat for donorsamarbeid

Det har i 2009 vært arbeidet med å finne et bedre system for finansiering av utviklingsprosjekter knyttet til kapasitetsbygging og styrking av riksrevisjoner i utviklingsland. Det er nå formalisert et partnerskap mellom INTOSAI (den internasjonale organisasjonen for riksrevisjoner) og de største donorene. IDI (INTOSAI's Development Initiative), som Riksrevisjonen er vertskap for, har fått utvidet sitt mandat til også å være sekretariat for dette partnerskapet. Dette vil kreve en betydelig styrking av IDI.

Riksrevisjonen, 24. mars 2010

For riksrevisorkollegiet

Jørgen Kosmo
riksrevisor

Innhold

1	Rammevilkår, styring og måloppnåelse	7
2	Revisjonsaktiviteter og rapporteringen til Stortinget	11
3	Utviklingssamarbeid med andre lands riksrevisjoner	15
4	Andre internasjonale aktiviteter	16
5	Administrasjon og interne aktiviteter	19
6	Organisering, personale og arbeidsmiljø	21
7	Budsjett og regnskap for 2009	26
Vedlegg 1:	Riksrevisjonens organisasjonskart per 31. desember 2009	27
Vedlegg 2:	Lokalisering av Riksrevisjonens medarbeidere per 31. desember 2009	28
Vedlegg 3:	Riksrevisjonens rapportering til Stortinget i 2009	29
Vedlegg 4:	Påbegynte forvaltningsrevisjoner som videreføres i 2010	30
Vedlegg 5:	Orientering om resultatet av undersøkelser som er trykt som administrative rapporter i 2009	31
Vedlegg 6:	Veiledning for praktisering av dokumentinnsyn i samsvar med lov og instruks for Riksrevisjonen	32
Vedlegg 7:	Samarbeidserklæring (MoU) mellom Riksrevisjonen og Utenriksdepartementet vedrørende Riksrevisjonens utviklingssamarbeid med riksrevisjoner i utviklingsland og i samarbeidsland i Øst- og Sentral-Europa	36
Vedlegg 8:	Orientering om INTOSAI Development Initiative – IDI	38

1 Rammevilkår, styring og måloppnåelse

1.1 Rammevilkår

Riksrevisjonen skal gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til at statens inntekter blir innbetalt som forutsatt, og at statens midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. De overordnede rammevilkårene går fram av lov og instruks om Riksrevisjonens virksomhet (riksrevisjonsloven av 7. mai 2004 nr. 21 og instruks om Riksrevisjonens virksomhet av 11. mars 2004).

Riksrevisjonen skal være kompetent, uavhengig og objektiv. Internt legges det vekt på lagånd, åpenhet og respekt for å oppnå gode resultater og sikre et godt arbeidsmiljø. Revisjonen skal planlegges, gjennomføres og rapporteres slik lov, instruks og god revisjonsskikk krever. Revisjonsstandardene er basert på INTOSAI¹ standarder for statlig revisjon i tillegg til andre nasjonale og internasjonale revisjonsstandarder. Kravene til revisjonsarbeidet er nærmere konkretisert i retningslinjer for de enkelte revisjonstypene.

Riksrevisjonens oppgaver er:

- å revidere statsregnskapet og alle regnskaper avlagt av statlige virksomheter og andre myndigheter som er regnskapspliktige til staten, herunder forvaltningsbedrifter, forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, statlige fond og andre organer eller virksomheter der dette er fastsatt i særlig lov (*regnskapsrevisjon*)
- å gjennomføre systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger (*forvaltningsrevisjon*)
- å kontrollere forvaltningen av statens interesser i selskaper m.m. (*selskapskontroll*)
- gjennom revisjonen å bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil
- å veilede forvaltningen for å forebygge framtidige feil og mangler

Riksrevisjonen kan også etter avtale påta seg revisjons-, kontroll- eller bistandsoppdrag internasjonalt. Stortinget kan pålegge Riksrevisjonen å sette i gang særlige undersøkelser.

1.2 Riksrevisjonens styringssystem

Riksrevisjonen har en fireårig strategisk planperiode. Den gjeldende strategiske planen løper fra 2006 til 2010. Den årlige virksomhetsstyringen skjer gjennom årlige virksomhetsplaner, som ytterligere operasjonaliseres gjennom avdelingsvise planer. Risikovurdering og risikostyring er en integrert del av planprosessene. Av hensyn til revisjonssyklusen er Riksrevisjonens planperiode fra 1. mai til 30. april.

Revisjonsaktivitetene er inndelte i regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Revisjonstypene skal utfylle hverandre slik at den samlede revisjonen blir både helhetlig og mest mulig målrettet og effektiv. For å sikre at revisjoner prioriteres ut fra vesentlighet og risiko, gjennomføres det årlig en felles overordnet risikovurdering for hvert enkelt departement med underliggende virksomheter.

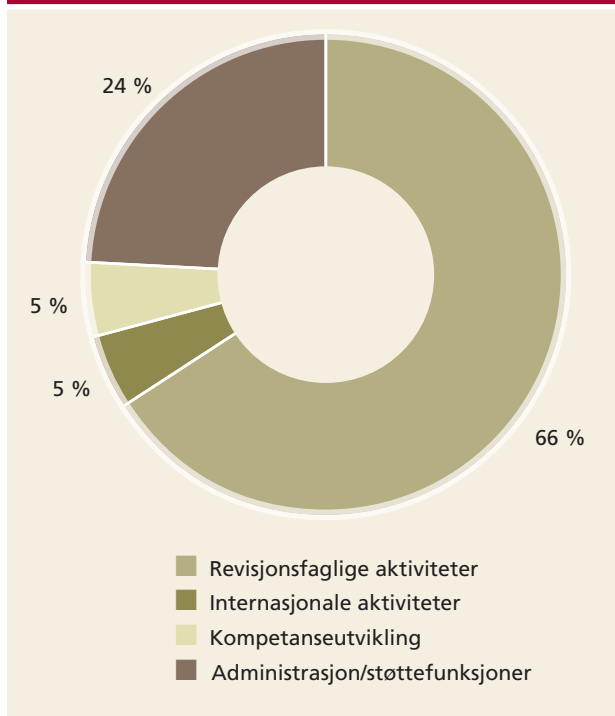
Når det gjelder Riksrevisjonens egen virksomhetsrisiko, blir det i den årlige planleggingen vurdert om virksomheten har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å gjennomføre de prioriterte oppgavene. Den samlede kompetansen må til enhver tid utnyttes best mulig, slik at det kan gjennomføres en mest mulig effektiv revisjon i samsvar med standarder og retningslinjer. God kvalitet sikres blant annet gjennom riktig forståelse og bruk av standardene og retningslinjene og ved å videreutvikle metoder og revisjonsverktøy i tråd med praktiske behov og utviklingen i relevante nasjonale og internasjonale fagmiljøer. Gode støttesystemer, god kommunikasjon og god informasjonsutveksling skal bidra til effektiv oppgaveløsning. Riksrevisjonens internasjonale engasjement skal reflektere Riksrevisjonens strategiske prioriteringer og bidra til å videreutvikle kompetanse og metodikk.

1.3 Virksomhetsplan og måloppnåelse

I Virksomhetsplanen for 2009–2010 er det lagt vekt på at det i revisjonsarbeidet skal gjennomføres vurderinger av risiko for misligheter ved alle departementer og virksomheter. I regnskapsrevisjonen skal i tillegg følgende risikofaktorer

1) International Organization of Supreme Audit Institutions.

Figur 1 Hvordan ressursene har fordelt seg på de ulike aktivitetene i 2009

fanges opp på alle departementsområdene: Særskilte prioriteringer i statsbudsjettet 2008 – som regjeringens krisepakke, brukerorientering, IKT-sikkerhet og departementenes styring, med vekt på kontroll av disposisjonene og virksomhetsstyring. Resultatet av disse prioriteringene vil bli synliggjort ved revisjonsrapporteringen til Stortinget i 2010. For forvaltningsrevisjonen skal følgende temaer prioriteres: Brukerorientering, kostnadseffektivitet og IKT i forvaltningen.

Når det gjelder revisjonsfaglige utviklingsprosjekter, prioriteres særlig arbeidet med å utarbeide kravspesifikasjon for et nytt revisjonsstøtteverktøy og arbeidet med å tilpasse interne retningslinjer og andre relevante dokumenter til nye krav i internasjonale revisjonsstandarder.

Rapporteringen for 2009 viser at planlagte tiltak i hovedsak er gjennomført. Uforutsette forhold medfører imidlertid alltid et behov for enkelte omprioriteringer av ressurser. I 2009 har blant

annet revisjonen av NAV og enkelte mislighetsrevisjoner vært svært ressurskrevende.

Årsrapporteringen viser at 66 prosent av ressursene ble brukt på revisjonsfaglige aktiviteter (64 prosent i 2008), 5 prosent på internasjonale aktiviteter (tilsvarende i 2008), 5 prosent på kompetanseutvikling (6 prosent i 2008) og 24 prosent på administrasjon og andre støttefunksjoner, som IKT, arkiv, bibliotek, renhold, resepsjon og sentralbord (26 prosent i 2008), se figur 1. Tabell 1 viser revisjonsinnsatsen fordelt på de ulike revisjonstypene i årene 2003 til 2009.

1.4 Ny strategisk plan 2010–2014

Det ble i 2009 vedtatt en ny strategisk plan som skal gjelde for perioden 2010–2014. Planen er et resultat av en omfattende intern prosess med bred involvering av medarbeidere på alle nivåer. Det er også innhentet informasjon fra våre eksterne omgivelser.

Visjonen for perioden 2010–2014 er å "bidra effektivt til Stortingets kontroll og fremme god forvaltning". Det er definert fem strategiske hovedmål for perioden:

- Riksrevisjonen har allmenn tillit, og rollen og oppgavene er godt kjent i Stortinget og forvaltningen
- Revisjonen gjennomføres på en enhetlig måte og holder høy faglig kvalitet
- Riksrevisjonen har kompetanse til å gjennomføre arbeidsoppgavene på en effektiv og tilfredsstillende måte
- Riksrevisjonen er en ledende aktør innenfor utvikling av offentlig revisjon internasjonalt
- Riksrevisjonen er en god arbeidsplass som tiltrekker seg og beholder kompetente og engasjerte medarbeidere

Til de strategiske målene er det formulert operasjonelle mål som konkretiserer ambisjonsnivået for satsingen i perioden. I tilknytning til strategisk plan er det gjort en risikovurdering av de operasjonelle målene. Dette har resultert i en

Tabell 1 Revisjonsinnsatsen fordelt på de ulike revisjonstypene i perioden 2003–2009. Prosent

Revisjonstype	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Regnskapsrevisjon	69	67	69	73	70	67	67
Forvaltningsrevisjon	26	28	26	23	26	29	28
Selskapskontroll	5	5	5	4	4	4	5

implementeringsmatrise med prioriterte tiltak som må iverksettes for å nå ønsket ambisjonsnivå. Matrisen vil gi støtte i arbeidet med de årlige virksomhetsplanene. Det er også utarbeidet et sett av resultatindikatorer. Overvåking av resultatindikatorerne vil være et styringsverktøy for ledelsen i arbeidet med å nå målene i strategisk plan for perioden.

Riksrevisjonen har i 2009 besluttet å få gjennomført en fagfelleevaluering av egen organisasjon. Dette arbeidet starter opp i 2010.

1.5 Utvikling innen enkelte forvaltningsområder som har betydning for revisjonen framover

Arbeids- og velferdsetaten

Arbeids- og velferdsetaten (NAV) forvalter velferdsordninger med utgifter på om lag 300 mrd. kroner, nærmere en tredel av statsbudsjettet. Etaten har om lag 2,8 mill. brukere. Den løpende driften i etaten består av komplekse arbeidsoppgaver av stort omfang og volum og som skal utføres parallelt med tre krevende reformprosesser i årene framover: NAV-reformen, pensjonsreformen og helserefusjonsreformen. Riksrevisjonens tidligere revisjoner av Arbeids- og velferdsetaten har vist store utfordringer når det gjelder oppfølging av brukere, utbetaling av rett ytelse til rett tid, internkontroll og regnskapskvalitet.

Helse og omsorg

Helse- og omsorgstilbudet har stor betydning for den enkeltes levekår og livsutfoldelse, og er en hovedforutsetning for et godt samfunn. Det er derfor et offentlig ansvar å sikre nødvendige helse- og omsorgstjenester til hele befolkningen. Målet er i henhold statsbudsjettet for 2010 et helhetlig og sammenhengende helse- og omsorgstilbud, som er tilpasset den enkelte bruker. Tjenestene skal være likeverdig tilgjengelige og av god kvalitet. Regjeringens mål er å prioritere de pasientgruppene som trenger det mest, både i spesialisthelsetjenesten, i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i tannhelsetjenesten. Regjeringen vil gjennom samhandlingsreformen søke å sikre en framtidig helse- og omsorgstjeneste som svarer både på pasientenes behov for sammenhengende tjenester og på utfordringene som er knyttet til demografiske og epidemiologiske endringer. Riksrevisjonen har gjennom en rekke tidligere revisjoner avdekket at fastsatte mål på helse- og omsorgsområdet ikke nås, og at det er svak eierstyring av og mangelfull økonomistyring i helseforetakene.

IKT i forvaltningen

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) er en forutsetning for velferdssamfunnet. IKT effektiviserer offentlige tjenester og øker produktiviteten. Riksrevisjonen har over flere år påpekt svakheter på dette området, blant annet at IKT-systemer og registre som skal gjelde flere sektorer, får en utforming som er preget av den etaten der de er utviklet, og at de derfor i liten grad er tilpasset andre etaters behov. Det er også påvist svakheter i de dataene som legges inn i ulike systemer, og manglende rutiner for å ivareta informasjonssikkerheten. Det går fram av statsbudsjettet for 2010 at blant annet følgende tiltak skal bidra til digital fornyelse: eID, Altinn, eResept, Elektronisk faktura, Åpne standarder, Automatisk frikort for helsetjenester og Fri programvare. Det vektlegges at regjeringen vil arbeide med å bedre metodene for å sikre uttak av gevinster ved IKT-investeringene.

Transportsektoren

Mål og strategier for transportpolitikken i årene framover er fastsatt gjennom St.meld. nr. 16 (2008–2009) *Nasjonal transportplan 2010–2019* og behandlingen av denne i Stortinget. Det overordnede målet for transportpolitikken er å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem som dekker behovet for transport i samfunnet og fremmer regional utvikling. Ifølge *Nasjonal transportplan* er det planlagte investeringsprogrammet det største løftet for utbygging av transportinfrastruktur i moderne tid, og det legges opp til en vesentlig økning i vedlikeholdet. Regjeringen legger opp til en gradvis opptrapping av de økonomiske planrammene i perioden 2010–2013, og i statsbudsjettet for 2010 er det lagt opp til en samlet vekst i utgiftene på om lag 4,7 mrd. kroner (21,2 prosent) sammenlignet med saldert budsjett for 2009. Riksrevisjonen har gjennom tidligere revisjoner dokumentert svakheter i styringssystemer og vesentlige mangler ved drift og vedlikehold av veier.

Statens pensjonsfond utland (SPU)

Regjeringens mål er at Statens pensjonsfond skal være verdens best forvaltede fond. Dette krever at det siktes mot beste praksis internasjonalt i alle deler av forvaltningen, jf. St.meld. nr. 20 (2008–2009) *Om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2008*.

Finansdepartementet har ansvaret for å utarbeide et overordnet rammeverk for forvaltningen av SPU, fastsette den overordnede investeringsstrategien, fastsette etiske retningslinjer og for å

følge opp den operative forvaltningen av fondet. Finansdepartementet sendte nye regler om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland ut på høring høsten 2009. Riksrevisjonen var blant høringsinstansene. De nye reglene vil trolig tre i kraft etter at departementet våren 2010 har lagt fram stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2009. Reglene omfatter blant annet operasjonalisering av arbeids- og ansvarsfordelingen mellom departementet og Norges Bank. Det legges opp til at Norges Bank innenfor de overordnede reglene skal fastsette mer detaljerte regler for kapitalforvaltningen. I tråd med forutsetningene i St.meld. nr. 20 (2008–2009) vil departementet komme tilbake til Stortinget våren 2010 med en vurdering av hvorvidt eller i hvilket omfang aktiv forvaltning i Statens pensjonsfond utland skal videreføres. Denne gjennomgangen kan medføre behov for ytterligere regelendringer.

Skatte- og avgiftsområdet

Skatte- og avgiftsforvaltningen preges av en stadig mer komplisert økonomi hos mange skatte- og avgiftspliktige, internasjonalisering av næringslivet og en betydelig økning i antallet virksomheter og arbeidstakere med midlertidig opphold i Norge. Den økte arbeidsinnvandringen har aktualisert behovet for god samhandling mellom ulike offentlige myndigheter.

Reorganiseringen av skatteetaten fra 1. januar 2008 har ført til store strukturelle og funksjonelle endringer. Mange medarbeidere har fått nye oppgaver og behovet for kompetanseheving har vært stort. Revisjonen viser at omstillingen så langt har vært krevende og at den på flere områder har påvirket resultatoppnåelsen negativt. Mangelfull kontroll av næringsdrivende og selskaper øker risikoen for provenytnap ved skatteunndragelser og svindel med merverdiavgift.

Miljø- og klimautfordringer

Klimaendringer, tap av naturmangfold og spredning av miljøgifter er de tre største globale truslene mot en miljømessig bærekraftig utvikling. Det er vedtatt en ytterligere vekst i bevilgningene til miljøtiltak i statsbudsjettet for 2010. De samlede miljøpolitiske løyvingene er økt med ca. 17 prosent fra 2009 til 2010 – i alt 37,5 mrd. kroner. Sentralt står klimatiltak mot ødelegging av skog i utviklingsland, investeringer i kollektivtrafikk og jernbaneutbygging, fornybar energi, energieffektivisering og miljøteknologi.

Det er et prioritert område for Riksrevisjonen at det i revisjonen fokuseres på nasjonale klimatiltak, og at Riksrevisjonen også for sin del kan bidra til en bedre global miljøforvaltning. Dette gjør Riksrevisjonen blant annet ved å lede og være sekretariat for arbeidsgruppen for miljørevisjon i den europeiske paraplyinstitusjonen for riksrevisjoner, EUROSAI. Sekretariatet er pådriver og tilrettelegger for miljørevisjoner og informasjonsutveksling, bistår i metodeutvikling og kompetansebygging innen miljørevisjon og bidrar dessuten til formidling og nettverksbygging mellom landene og med eksterne fagmiljøer.

2 Revisjonsaktiviteter og rapporteringen til Stortinget

2.1 Regnskapsrevisjon

Resultatet av regnskapsrevisjonen for regnskapsåret 2008 ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2009–2010). To revisjoner ble rapportert særskilt som tillegg til Dokument 1. Dette gjaldt revisjonen av henholdsvis Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Statens pensjonsfond.

I de senere årene har Dokument 1 også inneholdt resultatet av selskapskontrollen, men selskapskontrollen for 2008 ble i 2009 lagt fram i et eget dokument, se nærmere omtale i kapittel 2.2.

Regnskapsrevisjonens innhold:

Riksrevisjonen skal ved revisjon av regnskapene kontrollere om regnskapet gir et riktig bilde av den økonomiske virksomheten, herunder

- a) bekrefte at regnskapene ikke inneholder vesentlige feil og mangler, og
- b) kontrollere om de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet, er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger og gjeldende regelverk, og om disposisjonene er akseptable ut fra normer og standarder for statlig økonomiforvaltning.

2.2 Selskapskontroll

I 2009 ble resultatet av Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2008 lagt fram separat i Dokument 3:2 (2009–2010).

Selskapskontrollens innhold:

Riksrevisjonen vurderer gjennom selskapskontrollen blant annet om statens interesser i selskaper m.m. er forvaltet i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Kontrollen skal belyse forhold av stor samfunnsmessig eller prinsipiell betydning på bakgrunn av Riksrevisjonens risiko- og vesentlighetsvurderinger. Kontrollen utføres ut fra følgende kontrollperspektiver:

- etterlevelse av lover, regler og vedtak
- ivaretagelse av samfunnsmessige oppgaver og sektorpolitiske mål
- effektiv og økonomisk forsvarlig drift
- korrekt informasjon til Stortinget og Riksrevisjonen

2.3 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjoner sendes fortløpende til Stortinget som saker i Dokument 3-serien.

I 2009 oversendte Riksrevisjonen 12 forvaltningsrevisjoner og én rapport om oppfølgingen av tidligere rapporterte forvaltningsrevisjoner til Stortinget. En oversikt over disse rapportene følger som vedlegg 3.

I vedlegg 4 er det gitt en oversikt over påbegynte forvaltningsrevisjoner som er videreført i 2010.

Alle forvaltningsrevisjoner som er behandlet i Stortinget følges opp, og resultatene av oppfølgingen presenteres for Stortinget i det årlige Dokument 3:1. Oppfølgingen av 14 forvaltningsrevisjoner som tidligere er behandlet av Stortinget, er omtalt i Dokument 3:1 (2009–2010). Fire undersøkelser var vurdert som ikke tilfredsstillende fulgt opp av forvaltningen, og blir derfor fortsatt fulgt opp fra Riksrevisjonens side, mens resten er avsluttet.

Enkelte forvaltningsrevisjoner har funn av mindre alvorlig karakter og blir derfor ikke oversendt til Stortinget som egen sak. De trykkes i en administrativ rapportserie og sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen, aktuell fagkomité og de berørte departementene til orientering. I 2009 ble det utarbeidet to slike administrative rapporter:

- Administrativ rapport nr. 1 2009 *Riksrevisjonens undersøkelse av kvalitet og samarbeid i pleie- og omsorgstjenesten til eldre*, jf. Stortingets Innst. S. nr. 369 (2008–2009).
- Administrativ rapport nr. 2 2009 *Riksrevisjonens virksomhetsanalyse av Utlendingsdirektoratet (UDI)*.

En egen omtale av resultatet av undersøkelsene følger i vedlegg 5.

I 2009 ble fire revisjoner avsluttet etter foranalysen. Disse gjaldt Kommunal- og regionaldepartementets ansvar for regionale utviklingsmidler til fylkeskommunene, Fornyings- og administrasjonsdepartementets gjennomføring og måloppnåelse i konkurransepolitikken, Fiskeri- og kystdepartementets arbeid med sjøsikkerhet og beredskap og Miljøverndepartementets

overordnede ansvar for iverksetting av nasjonal miljøpolitikk.

Forvaltningsrevisjonens innhold:

Riksrevisjonen skal gjennom systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger, gi Stortinget relevant informasjon om iverksettelse og virkninger av offentlige tiltak e.l., herunder om:

- a) forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med Stortingets vedtak og forutsetninger,
- b) forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive og i forhold til de målene som Stortinget har satt på området,
- c) regelverk som er fastsatt av Stortinget, etterleves,
- d) forvaltningens styringsverktøy, virkemidler og regelverk er effektive og hensiktsmessige for å følge opp Stortingets vedtak og forutsetninger,
- e) beslutningsgrunnlaget fra regjeringen til Stortinget er tilstrekkelig, og
- f) om forvaltningen gjennomfører vedtatt miljøpolitikk slik at prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressurser etterleves.

2.4 Misligheter

Riksrevisjonen skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil, jf. lov om Riksrevisjonen § 9. Riksrevisjonen kontrollerer også virksomheter og gir råd om den enkelte virksomhets eget ansvar for å forebygge og avdekke misligheter.

Det er utarbeidet egne retningslinjer om forebygging og avdekking av misligheter. I 2009 ble det lagt betydelige ressurser i denne oppgaven, blant annet gjennom utarbeidelse av risikovurderinger rundt virksomhetenes eksponering for misligheter og oppfølging av identifisert risiko i revisjoner. I den utvidede revisjonen av Norsk Tipping AS (Dokument nr. 3:14 (2008–2009)) har Riksrevisjonen blant annet stilt spørsmål om noen har beriket seg urettmessig på disposisjoner som er foretatt.

Den interne kompetansegruppen for misligheter, med representanter fra alle revisjonstypene, har ført til økt metodestøtte og mer veiledning i tilknytning til risiko for misligheter.

Det er opprettet en elektronisk tipskanal på Riksrevisjonens nettside, der informasjon om mulige misligheter i statsforvaltningen mottas på en sikker måte. Nye interne rutiner for behandling av tips om misligheter eller mistanker om misligheter fra eksterne ble implementert i 2009.

Kompetansegruppen gjennomgår alle tips til Riksrevisjonen og bidrar dermed til at organisasjonen i større grad nyttiggjør seg relevant og vesentlig informasjon fra tips i revisjonen. Mange av tipsene gir verdifull informasjon som underlag for planleggingen og gjennomføringen av den ordinære revisjonen. Noen av tipsene gir grunnlag for egne undersøkelser. Ved behandling av tips er det i enkelte tilfeller også samarbeidet med andre kontrollinstanser.

2.5 IKT-revisjon

Riksrevisjonen har i 2009 hatt større fokus på IKT-revisjon, og da særlig revisjon av IKT-sikkerheten i statsforvaltningen. Den interne kompetansegruppen for IKT-revisjon, med deltakere fra alle revisjonstypene, har blant annet et særlig ansvar for å drive langsiktig kompetanseoppbygging og gjennomføre IKT-revisjoner. Ved å utveksle erfaringer skal gruppen også bidra til å videreutvikle metodikk og kompetanse på IKT-revisjon. For regnskapsåret 2009 har kompetansegruppen ledet arbeidet med IKT-revisjoner rettet mot alle departementsområder.

2.6 Metodeutvikling og revisjonsstøtte

En løpende utvikling av revisjonsmetodikken er nødvendig dersom revisjonen skal holde høy kvalitet.

Styrking av selskapskontrollen

Et sentralt utviklingstiltak i 2009 har vært revisjon av retningslinjene for selskapskontrollen. Nye retningslinjer skal, sammen med den separate rapporteringen av selskapskontrollen i et eget dokument til Stortinget, styrke kontrollen med forvaltningen av statens interesser i selskaper.

Forbedring av risikoanalyser av sektorer

Forvaltningsrevisjonen har arbeidet med å forbedre risikoanalysene som gjøres av statlige sektorer, som risikovurderingene innen IKT-området. Ettersom disse risikoanalysene ligger til grunn for konkrete forvaltningsrevisjoner, har de stor betydning for hvilke forhold som blir undersøkt nærmere.

Internasjonale standarder

I regi av INTOSAI pågår det et arbeid med internasjonale standarder innen finansiell revisjon, kontroll av disposisjonene og forvaltningsrevisjon. Standardene skal vedtas høsten 2010. Riksrevisjonen har aktivt bidratt til dette arbeidet. Riksrevisjonen har også gitt innspill til en INTOSAI-veileder i hvordan man kan innføre forvaltningsrevisjon i en riksrevisjon og deltatt i en INTOSAI-arbeidsgruppe for kvalitetskontroll av riksrevisjoner. Riksrevisjonen deltar også i andre nasjonale og internasjonale fora som er relevante når det gjelder metodeutvikling.

Det er satt i gang en prosess for å tilpasse interne retningslinjer og andre relevante dokumenter til kravene i de internasjonale standardene og for å utrede konsekvenser for Riksrevisjonens metodikk og revisjonsverktøy. Det er blant annet gjennomført et prosjekt som har hatt som formål å videreutvikle kontroll av disposisjonene innenfor Riksrevisjonens mandat og rammevilkår og nye internasjonale standarder på dette området. Det er foreslått justeringer i den gjeldende metodikken for kontroll av disposisjonene, og det er lagt fram forslag til veivalg som Riksrevisjonen må ta i forbindelse med implementeringen av de nye standardene.

Kompetansegrupper

Riksrevisjonen har fire kompetansegrupper på tvers av revisjonsformer: mål- og resultatstyring, IKT, anskaffelser og misligheter. Kompetansegruppene skal sikre en systematisk oppbygging og deling av kompetanse innenfor faglige kjerneområder og gi revisjonsstøtte til revisorene i deres arbeid. Som støtte i revisjonsarbeidet er det utviklet kurs og veiledere innen en rekke områder.

Nytt revisjonsstøtteverktøy

Riksrevisjonen har behov for et nytt revisjonsstøtteverktøy, og arbeidet med å anskaffe dette startet opp i 2009. Det nye verktøyet skal gi økt kvalitet på revisjonen gjennom å legge til rette for bedre samhandling og informasjonsdeling i hele organisasjonen. Verktøyet skal være fleksibelt med hensyn til endringer i revisjonsmetodikken. Det legges primært opp til anskaffelse av et kommersielt tilgjengelig støtteverktøy, så sant dette kan dekke organisasjonens og revisorenes behov. Anskaffelsen må blant annet baseres på økonomiske vurderinger, og det tas sikte på å gjennomføre en offentlig konkurranse i løpet av 2010.

Møte på regionkontoret i Bergen.

Foto: Riksrevisjonen

2.7 Intern kvalitetskontroll

Det er utviklet retningslinjer for kvalitetskontroll av henholdsvis regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollene gjennomføres årlig og skal sikre at revisjonen har fulgt Riksrevisjonens metodikk, og at den har den nødvendige kvaliteten.

Åtte regnskapsrevisjonsoppdrag ble kontrollert i 2009. Det ble ikke avdekket alvorlige feil og mangler, men det jobbes med forbedringer av vesentlighetsvurderinger, risikoanalyser og dokumentasjon av revisjonsprosessen. Videre ble to forvaltningsrevisjonsprosjekter kontrollert. Sluttproduktene (hovedanalyserapport og Dokument 3) ble vurdert å være i samsvar med Riksrevisjonens standarder og retningslinjer. Samtidig viste kvalitetskontrollen at det var forhold ved prosjektgjennomføringen som kunne ha vært planlagt bedre.

Rapportene fra kvalitetskontrollen følges opp med konkrete tiltak.

2.8 Kommunikasjon med reviderte virksomheter

Riksrevisjonen legger vekt på at kommunikasjonen med reviderte virksomheter skal være god gjennom hele revisjonsprosessen. Det gjennomføres kontaktmøter mellom Riksrevisjonen og departementene/virksomhetene der blant annet revisjonsfunn, risikovurderinger og planer for

kommende revisjonsår gjennomgås. Dette gir ledelsen i de ulike virksomhetene bedre forståelse for revisors arbeid, og ledelsens ansvar for styring og kontroll blir understreket. Møtene gir også Riksrevisjonen nyttige innspill til revisjonsarbeidet og revisorene bedre kunnskap om virksomhetenes oppgaver og hvordan de løses.

Riksrevisjonen veileder reviderte virksomheter både i den løpende revisjonen og ved å delta som observatør i aktuelle utviklingsprosjekter i forvaltningen.

I 2009 ble det innført et opplegg for brukerundersøkelser som er rettet mot reviderte virksomheter i forbindelse med gjennomførte forvaltningsrevisjoner. Dette innebærer at den reviderte virksomheten får anledning til å gi sin vurdering av revisjonsprosessen og nytten av den aktuelle rapporten så snart den aktuelle rapporten er overlevert Stortinget. Fra 2010 vil det også bli gjennomført brukerundersøkelser knyttet til den årlige regnskapsrevisjonen. Innspill fra forvaltningen er nyttige for å forbedre revisjonsprosessen og kvaliteten på rapportene.

verneverdige bygninger oversatt til samisk, jf. Dokument nr. 3:9 (2008–2009).

2.9 Dokumentinnsyn hos forvaltningen

Det har i lengre tid vært arbeidet med en klargjøring av Riksrevisjonens rett til dokumentinnsyn i forvaltningen. Riksrevisjonen har nå utarbeidet en veiledning for praktisering av dokumentinnsyn i samsvar med lov og instruks for Riksrevisjonen. Denne er trykket opp og publisert til forvaltningen. Veiledningen følger som vedlegg 6.

2.10 Undervisning, foredragsvirksomhet, seminarer og lignende

Ansatte i Riksrevisjonen har i en rekke sammenhenger bidratt i undervisnings- og foredragsvirksomhet, blant annet for forvaltningen, interesseorganisasjoner og andre revisjonsmiljøer og etter henvendelse fra andre eksterne kursarrangører.

2.11 Målform

Riksrevisjonen er ikke omfattet av mållova, men tilstreber likevel å ha et visst antall dokumenter på nynorsk hvert år. I 2009 var tre av dokumentene som ble oversendt Stortinget, på nynorsk. I tillegg ble en del av rapporten om fredede og

3 Utviklingssamarbeid med andre lands riksrevisjoner

Riksrevisjonens utviklingssamarbeid startet i 2007, og fokus de første årene var på oppbygging av kompetanse, rutiner og metodikk innenfor området. I 2009 har Riksrevisjonen arbeidet for ytterligere å sikre kvalitet, forutsigbarhet og etterrettelighet i sine bistandsprosjekter.

Riksrevisjonen har et institusjonelt samarbeid med riksrevisjonene i Malawi, Zambia, Mongolia, Serbia og Nepal. I tillegg har Riksrevisjonen hatt et samarbeid med den palestinske riksrevisjonen om opplæring innenfor regnskapsrevisjon og den slovakiske riksrevisjonen innenfor forvaltningsrevisjon.

I Malawi har Riksrevisjonen siden august 2008 hatt stasjonert en norsk langtidsrådgiver som skal bistå den malawiske riksrevisjonen i dens institusjonelle utvikling. I Zambia er en norsk langtidsrådgiver på plass siden januar 2009 for å bistå den zambiske riksrevisjonen med utvikling av forvaltningsrevisjon.

Det ble i 2009 gjennomført aktiviteter i samarbeidsinstitusjonene knyttet til:

- organisasjonsutvikling
- utvikling av regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon
- utvikling av administrative funksjoner som IT og arkiv
- ledelsesutvikling
- parlamentenes rolle i oppfølging av revisjonsrapporter

Riksrevisjonen har som en del av sitt utviklingsengasjement også ønsket å styrke parlamentenes kompetanse på å behandle riksrevisjonenes rapporter og på viktigheten av å ha en uavhengig og faglig kompetent revisjon av offentlige midler. Det er derfor etablert et samarbeid med Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, der komiteen i 2009 har bidratt med kompetansebygging overfor det serbiske parlamentet på dette området. Det er også initiert et tilsvarende samarbeid med det mongolske parlamentet som ledd i Stortingets samarbeidsavtale med parlamentet i Mongolia. Det er et ønske fra Riksrevisjonens side om fortsatt å ha dette fokuset i flere av samarbeidslandene.

Som en del av arbeidet med å integrere utviklingssamarbeidet internt i Riksrevisjonen, er det etablert en "Pool av Internasjonalt Aktive" (PIA). Målet med PIA er å få oversikt over ressurspersoner i Riksrevisjonen som kan påta seg korttids- og langtidsoppdrag i Riksrevisjonens utviklingsprosjekter, og gi denne gruppen av medarbeidere mer motivasjon, kompetanse og kunnskap om utviklingsarbeid. Det er i 2009 totalt 98 medlemmer av nettverket.

I tråd med samarbeidserklæringen som er inngått mellom Riksrevisjonen og Utenriksdepartementet, er det blitt avholdt to samarbeidsmøter i 2009. Målet med møtene er å utveksle informasjon om aktiviteter innenfor Riksrevisjonens utviklingssamarbeid. Begge parter ønsker å fortsette avtalen, men det er enighet om at fellesmøter i fortsettelsen skal begrense seg til én gang i året. Samarbeidserklæringen følger som vedlegg 7.

Riksrevisjonens utviklingssamarbeid skal være tett koblet til arbeidet som gjøres av IDI (INTOSAI Development Initiative som er samlokalisert med Riksrevisjonen) når det gjelder å bygge kapasitet i riksrevisjoner på regional basis. Det er blitt utviklet gode samarbeidsrelasjoner med IDI i 2010. Dette samarbeidet skal ytterligere styrkes framover. IDI skal være sekretariat for det nye globale partnerskapet mellom INTOSAI og det internasjonale donorsamfunnet som er utviklet og formalisert i 2009. Partnerskapet har som målsetting å bygge kapasitet og styrke riksrevisjoner i utviklingsland gjennom økte midler som donorsamfunnet stiller til rådighet, kombinert med økt giverkoordinering. En vellykket implementering av denne avtalen vil blant annet forutsette at ressurssterke riksrevisjoner stiller med kompetanse og fagpersoner til aktuelle prosjekter. Riksrevisjonen har med sin bistandserfaring et spesielt godt utgangspunkt og forpliktelse til å bli en sentral bidragsyter i denne sammenheng. En egen omtale av IDIs virksomhet i 2009 følger som vedlegg 8.

I forbindelse med utviklingsarbeidet har Riksrevisjonen i 2009 innrapportert 9 963 000 kroner som bistandsmidler (DAC-midler) til OECD via NORAD. I 2008 var dette tallet 6 536 600 kroner.

4 Andre internasjonale aktiviteter

4.1 Internasjonale revisjonsoppdrag

Riksrevisjonen var i 2009 involvert i revisjonen av fem internasjonale organisasjoner. Revisjonen har vært utført i tråd med etablerte retningslinjer for Riksrevisjonens oppdrag som ekstern revisor. Revisor har utarbeidet en årsrapport om ressursbruk, erfaringer og funn til Riksrevisjonens ledelse.

Riksrevisjonen hadde følgende revisjonsoppdrag i 2009:

- International Organization for Migration (IOM), 2001–2009
- EFTA Surveillance Authority (ESA), EFTA Court og EFTA-sekretariatet og EØS-overføringene til nye EU-medlemmer
- Interparlamentarisk union (IPU), 2006–2011
- Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), 2006–2008
- European Molecular Biology Laboratory (EMBL), European Molecular Biology Conference (EMBC) og European Molecular Biology Organization (EMBO), 2007–2012

Riksrevisjonen har som intensjon å søke flere oppdrag som ekstern revisor i internasjonale organisasjoner framover, da flere av de nåværende oppdragene er i ferd med å avsluttes.

4.2 Fagfelleevaluering

I 2009 startet Riksrevisjonen, som en del av et internasjonalt team, en fagfelleevaluering av den kanadiske riksrevisjonen. Fagfelleevalueringen skal sluttføres i 2010. En representant fra Riksrevisjonen har også deltatt i en fagfelleevaluering av riksrevisjonen i Tanzania.

4.3 Deltakelse i internasjonale møter og utviklingsprosjekter (INTOSAI og EUROSAI)

Riksrevisjonen er medlem av INTOSAI (International Organisation of Supreme Audit Institutions) og dens regionale organisasjon for Europa, EUROSAI (European Organisation of Supreme Audit Institutions). INTOSAI er etablert for å være en møteplass for utveksling av ideer og erfaringer mellom riksrevisjoner. Organisasjonen

skal bidra til å fremme den faglige utviklingen av revisjonsfaget innen offentlig revisjon. Riksrevisjonen er medlem av INTOSAI Governing Board og av INTOSAI Finance and Administration Committee og møter som observatør til EUROSAI Governing Board.

En orientering om Riksrevisjonens engasjement i INTOSAI Development Initiative (IDI) framgår av vedlegg 8.

Riksrevisjonen arbeider i følgende komiteer og grupper:

INTOSAI standardkomité: Riksrevisjonen vil gjennom sitt arbeid i komiteen særlig være pådriver for INTOSAIs arbeid med å utvikle retningslinjer for offentlig regnskapsrevisjon, inkludert kontroll av disposisjonene, og at disse er harmonisert med standardene for privat revisjon (IFAC). Riksrevisjonen leder komiteens arbeid med kontroll av disposisjonene og er også medlem av komiteens arbeidsgruppe for forvaltningsrevisjon.

INTOSAI komité for IT-revisjon: Riksrevisjonen har blant annet hatt koordineringsansvaret for et delprosjekt som er knyttet til revisjon av IT-styring. De siste årene har oppmerksomheten særlig vært på e-forvaltning og IT-ledelse.

INTOSAI arbeidsgruppe for miljørevisjon: Riksrevisjonen deltar i arbeidsgruppen og i gruppens styringskomité. Arbeidsgruppen skal bidra til at riksrevisjoner i hele verden får en bedre forståelse av spesifikke temaer som er relevante for miljørevisjoner. Den skal tilrettelegge for informasjons- og erfaringsutveksling og publisere veiledninger eller annet informativt materiale innen området. Norge har påtatt seg ansvaret med å utarbeide en INTOSAI-veileder om revisjon av utslippsreduksjoner og tilpasning til klimendringene i industri- og utviklingsland.

Det pågår en forvaltningsrevisjon av myndighetenes måloppnåelse i klimapolitikken. Arbeidet er en del av satsingen til miljøarbeidsgruppen i INTOSAI og ledes av Canada. I alt 14 riksrevisjoner deltar i denne globale revisjonen.

INTOSAI arbeidsgruppe for privatisering, økonomiske reguleringer og offentlig privat partnerskap: Bakgrunnen for etableringen av denne arbeidsgruppen var privat sektors økende rolle i tilbudet av det som tidligere var offentlige tjenester, som for eksempel elektrisitet, transport etc. De siste årene har det vært mindre oppmerksomhet rundt tradisjonell privatisering og mer oppmerksomhet rundt private aktørers ulike roller i løsningen av samfunnsmessige oppgaver, blant annet innenfor finanssektoren og helse- og omsorgssektoren i tillegg til overvåking av økonomiske reguleringer.

INTOSAI arbeidsgruppe for kapasitetsbygging av riksrevisjoner: Riksrevisjonen ble medlem av denne gruppen i 2006 for å styrke sin kompetanse i forbindelse med etablering av en enhet for utviklingssamarbeid og kapasitetsbygging i Riksrevisjonen. Gruppen har utviklet en veiledning for hvordan man best utvikler riksrevisjoner og stimulerer til økt samordning av kapasitetsbyggingaktiviteter mellom INTOSAI medlemmer. Gruppen har også etablert en database som skal gi oversikt over hvilke riksrevisjoner som mottar hvilken bistand, og ekstern assistanse fra søsterorganisasjoner eller andre donorer.

INTOSAI arbeidsgruppe for revisjon av katastrofehjelp: Etableringen av arbeidsgruppen fant sted etter tsunamikatastrofen i Sørøst-Asia i 2004. På grunn av manglende nasjonal og internasjonal oversikt over pengene som tilbys og utbetales ved slike katastrofer, er det behov for å koordinere revisjonsarbeidet mellom flere riksrevisjoner. Ifølge mandatet skal gruppen levere to arbeidspakker: Kartlegge ansvarlighet, sporbarhet og åpenhet i den hjelpen som er gitt i forbindelse med tsunamien, og bruke erfaringene fra blant annet pakke 1 til å utvikle en god praksis og veiledning for revisjon av gitt katastrofehjelp.

INTOSAI sekretariat: En ekspedisjonssjef i Riksrevisjonen har siden 2007 tjenestegjort som Director of Strategic Planning i INTOSAI-sekretariatet i Wien. Arbeidet består i å koordinere implementeringen og oppfølgingen av INTOSAI strategiske plan. Vedkommende har permisjon fra ordinært arbeid ut 2010. Riksrevisjonen dekker lønn og kostnader i tjenesteperioden.

EUROSAI arbeidsgruppe for miljørevisjon: I juni 2008 overtok Riksrevisjonen oppgaven med å lede og være sekretariat for arbeidsgruppen for miljørevisjon i den europeiske paraplyinstitusjonen for riksrevisjoner, EUROSAI. Sekretariatet

skal være pådriver og tilrettelegger for miljørevisjoner og informasjonsutveksling, bistå i metodeutvikling og kompetansebygging innen miljørevisjon og bidra til formidling og nettverksbygging internt i arbeidsgruppen og med eksterne fagmiljøer. I 2009 ble gruppens årlige møte holdt i Bulgaria, og hovedtemaet på møtet var vannforvaltning og EUs vanddirektiv. I forkant av møtet arrangerte sekretariatet et kurs i revisjon av biologisk mangfold. Det er opprettet en styringskomité som er ledet av Riksrevisjonen. Den har representanter fra European Court of Auditors og riksrevisjonene i Nederland, Polen, Russland, Slovenia, Sverige og Ukraina. Miljøarbeidsgruppen i INTOSAI er også representert i styringskomiteen.

EUROSAI arbeidsgruppe for IT-revisjon: Riksrevisjonen er representert i gruppens arbeid, som blant annet har resultert i et verktøy for egenvurderinger (egenvurdering av IT-funksjonen i riksrevisjoner) og for vurdering av kvalitet på IKT-revisjoner i forvaltningen.

Riksrevisjonen er også deltaker i henholdsvis EUROSAI og INTOSAI arbeidsgrupper for utvikling av strategiske planer for begge organisasjonene.

4.4 Besøk til og fra utlandet

Riksrevisjonen har i 2009 mottatt delegasjonsbesøk fra mange andre lands riksrevisjoner, nasjonalforsamlinger og andre organisasjoner. Flere medarbeidere fra Riksrevisjonen har deltatt

Representanter fra riksrevisjonene i Moldova og Norge på EUROSAI-møte.

Foto: Riksrevisjonen

på konferanser og møter i regi av blant annet andre lands riksrevisjoner, EUROSAI og INTOSAI, og vært på studiebesøk i utlandet.

4.5 Nordisk samarbeid

Det nordiske samarbeidet består av riksrevisjonene i Danmark, Sverige, Finland, Færøyene, Island og Norge. Det er etablert fem konkrete former for samarbeid: årlige riksrevisormøter, årlige kontaktpersonmøter, nordiske arbeidsgrupper, nordiske seminarer og hospitering. Representanter fra Riksrevisjonen har også deltatt på det årlige nordisk-baltiske møtet. Riksrevisjonen deltar også i to nettverk mellom de nordiske riksrevisjonene på henholdsvis informasjons- og HR-området. Riksrevisjonen var i 2009 vertskap for det årlige møtet i nettverket for informasjonshetene i de nordiske riksrevisjonene.

4.6 Annet revisjonssamarbeid

Forvaltning av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet

Den norske og den russiske riksrevisjonen sluttet i 2007 en parallell revisjon av forvaltningen av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet, jf. Dokument nr. 3:2 (2007–2008) *Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen og kontrollen av fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet – en parallell revisjon mellom norsk og russisk riksrevisjon*. Samarbeidet er fulgt opp ved inngåelse av en strategisk plan for treårsperioden 2008–2010, som igjen er konkretisert i operative planer for det enkelte år. Avtalene forutsetter felles revisjonshandlinger i de to landene og årlig rapportering til de respektive nasjonalforsamlingene.

Parallellrevisjon mellom Norge og Russland om strålingssikkerhet og beskyttelse av miljøet mot radioaktiv forurensning

Den norske og den russiske riksrevisjonen har i 2008–2009 gjennomført en parallell revisjon av atomsikkerhetsarbeidet i nordområdene. Hovedtemaene i parallellrevisjonen har vært status for sikkerheten ved Kola kjernekraftverk, håndtering og lagring av brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall, kontroll med statlige midler, beredskaps-samarbeidet mellom Norge og Russland og samarbeidet mellom Norge og Russland om overvåking av radioaktive kilder. Det er gjennomført felles intervjuer i Nordvest-Russland og Norge.

I Nordvest-Russland gjennomførte arbeidsgruppene intervju med ledelsen i det føderale atomenergibyrået (Rosatom), de russiske tilsynsmyndighetene Federal Medical Biological Agency (FMBA) og det føderale tilsyn for økologi, teknologi og strålevern (Rostekhnadzor). Det ble også gjennomført intervju med ledelsen på Kola kjernekraftverk. I Norge har arbeidsgruppene i fellesskap gjennomført intervju med blant annet Utenriksdepartementet, Statens strålevern, Institutt for energiteknikk i Halden og Fylkesmannen i Finnmark.

Den norske og den russiske riksrevisjonen vil på selvstendig grunnlag utarbeide og legge fram hver sin rapport hvor resultatene fra undersøkelsene presenteres. Det er videre under utarbeiding et omforent memorandum med felles vurderinger for hvert av temaene. Rapporteringen til Stortinget vil være et ordinært Dokument 3 med den norske rapporten, der den russiske rapporten og det felles memorandumet vil være vedlegg.

HOAP (Harmonisation in overseas audit practice)

Dette er et samarbeid mellom riksrevisjonene i en rekke giverland om rapportering og revisjon av støtte til bistandsprosjekter. HOAP har som mål å finne en felles tilnærming til revisjon av bistandsmidler.

Revisjonssamarbeidet mellom enkelte land om Joint Strike Fighter (JSF)

Samarbeidet om revisjon av Joint Strike Fighter fortsatte i 2009. Årets konferanse, den femte i rekken, ble avholdt i London i september. Den nederlandske og den amerikanske riksrevisjonen presenterte rapporter for revisjonen av F 35-programmet. Det britiske forsvarsdepartementet foredro om den britiske prosessen for anskaffelse av flyene, og den engelske riksrevisjonen holdt et foredrag om mulige framtidige revisjonstilnærminger for store anskaffelsesprosjekter i forsvarssektoren.

5 Administrasjon og interne aktiviteter

5.1 Administrative driftsoppgaver og støttefunksjoner

En egen administrasjonsavdeling ivaretar fellesfunksjoner og yter service og støtte til revisjonsavdelingene, og den bidrar derved til at Riksrevisjonen når sine mål. Drifts- og støttefunksjonene er organisert i disse seksjonene: IKT-seksjonen, personalseksjonen, drifts- og økonomiseksjonen, informasjons- og dokumentasjonsseksjonen og internasjonal seksjon.

5.2 Miljø

Riksrevisjonen søker i sin virksomhet å ivareta miljøhensyn så langt det er mulig. Dette gjelder både i den daglige driften og ved å stille miljøkrav til sine innkjøp.

Riksrevisjonen er med på den statlige ordningen med kjøp av klimakvoter. Senter for statlig økonomistyring (SSØ) rapporter inn etter hva som er registrert i de ansattes reiseregninger. Følgende reisevirksomhet er rapportert:

	Antall		Antall kilometer	
	2008	2009	2008	2009
Innenlandsreiser	894	975	894 000	975 000
Utenlandsreiser	203	181	1 083 257	1 185 310

5.3 Sikkerhet

Riksrevisjonens definerte sikkerhetsmål er at all informasjonsbehandling skal utføres i tråd med lovpålagte krav og på en slik måte at tilliten til Riksrevisjonen ikke blir svekket. Det er etablert et internt sikkerhetsforum som skal bidra til at sikkerhetsmålene for behandling av informasjon blir nådd. Det er svært god IKT-sikkerhet i Riksrevisjonen, men det er likevel jobbet med forebyggende holdningsskapende arbeid til sikkerhet.

Det er i 2009 gjennomført en revisjon av sikkerhetsregelverket. Det er gjort enkelte materielle endringer i bestemmelsene basert på endringer i lovgivning, teknologisk utvikling og utviklet praksis.

Et eget elektronisk system for behandling av gradert informasjon (Tofasenettet) er tatt i bruk, og det er gjennomført opplæring for alle brukere av systemet.

5.4 Fullelektronisk arkiv og elektronisk saksflyt

Høsten 2009 gikk Riksrevisjonen over til full-elektronisk arkiv, og de elektroniske dokumentene er nå de offisielle arkiveksemplarene. Implementeringen av et enhetlig dokumenthåndteringsystem er utsatt i påvente av etableringen av et nytt revisjonsstøtteverktøy.

5.5 Bedre nettsider

Høsten 2009 fikk Riksrevisjonens nettsted en ny og mer driftssikker teknisk plattform. I forbindelse med oppgraderingen ble også nettstedets brukervennlighet og tilgjengelighet forbedret.

5.6 Dokumentoffentlighet

Tabell 2 gir en oversikt over praktiseringen av dokumentoffentlighet i Riksrevisjonen.

5.7 Interne arrangementer

Det avholdes allmøter der riksrevisoren orienterer om aktuelle saker. Det arrangeres også jevnlig temamøter – Faglig forum – for de ansatte, med både interne og eksterne foredragsholdere. I 2009 ble det arrangert til sammen seks slike møter. Temaene har blant annet dreid seg om DIFI, Statens pensjonsfond utlands investeringsstrategi, samfunnsansvar og eierskapsutøvelse og Bedriftshelsetjenesten. I tillegg arrangeres lederfrokoster der det fokuseres på aktuelle ledelsesfaglige temaer og utfordringer.

Tabell 2: Dokumentoffentlighet i Riksrevisjonen

	2008	2009
Totalt antall innsynsbegjæringer til Riksrevisjonen	349	259
Antall innsynsbegjæringer som får automatisk avslag fordi de gjelder dokumenter som er omfattet av "utsatt offentlighet", jf. lov om Riksrevisjonen § 18 andre ledd	152	103
Antall innsynsbegjæringer der det er gitt innsyn	160	145
Antall innsynsbegjæringer der det er gitt helt eller delvis avslag	37	11
Antall klager	4	1
Antall klager som har fått medhold	1	1
Antall klager som ikke har fått medhold	3	0
Interne krav om innsyn i lønnsforhandlingsresultatene i Riksrevisjonen	225	4 ²

Høsten 2009 ble det arrangert en fagdag for alle ansatte. Hovedtemaet var "Hva er meningen?...", der det ble satt fokus på hvorfor vi jobber i Riksrevisjonen og om vi bidrar til "en bedre verden". Med utgangspunkt i rapporten om voksenpsykiatrien fra november 2008 ga både departementet, etaten, Stortinget, interessegrupper og samfunnskommentatorer sitt syn på rapporten, prosessen og effekten.

2) Antallet må ses i lys av at det ikke ble gjennomført 2.3.3 forhandlinger (ordinære lokale lønnsforhandlinger) i 2009.

6 Organisering, personale og arbeidsmiljø

6.1 Riksrevisorkollegiet

Riksrevisjonens øverste ledelse er et kollegium som består av fem riksrevisorer. De er valgt av Stortinget for en periode på fire år fra 1. januar 2006 til 31. desember 2009.

Kollegiet hadde i 2009 følgende sammensetning:

Leder:	Jørgen Kosmo
Varamedlem:	Brit Hoel
Nestleder:	Jan L. Stub
Varamedlem:	Arve Lønnum
Medlem:	Annelise Høegh
Varamedlem:	Finn Kristian Marthinsen
Medlem:	Geir-Ketil Hansen (Kjellbjørg Lunde fra juni 2009)
Varamedlem:	Morten Lund
Medlem:	Ranveig Frøiland
Varamedlem:	Nils Totland

Det ble avholdt ti kollegiemøter i 2009. I mai besøkte kollegiet INTOSAI's generalsekretariat og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i Wien.

Nye riksrevisorer er valgt for perioden 1. januar 2010 til 31. desember 2013. Kollegiet har nå følgende sammensetning:

Leder:	Jørgen Kosmo
Varamedlem:	Eirin Faldet
Nestleder:	Arve Lønnum
Varamedlem:	Liv Razzera
Medlem:	Annelise Høegh
Varamedlem:	Martin Engeset
Medlem:	Per J. Jordal
Varamedlem:	Heidi Grande Røys
Medlem:	Synnøve Brenden
Varamedlem:	Asmund Kristoffersen

6.2 Organisering

Riksrevisjonen er organisert med en administrasjonsavdeling, fire regnskapsrevisjonsavdelinger og to forvaltningsrevisjonsavdelinger. Organisasjonskart per 31. desember 2009 følger som vedlegg 1.

Selskapskontrollen er organisert sammen med forvaltningsrevisjonen. To revisjonsstøtteenheter arbeider med metodeutvikling og kvalitetskontroll for henholdsvis regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon/selskapskontroll.

Riksrevisjonen har regionkontorer i Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø, Tromsø og Hamar. Regionkontorene skal være bemannet slik at medarbeiderne har et godt faglig miljø og det skal legges til rette for faglig utvikling og teamarbeid på tvers av organisasjonen. Øvrige kontorer utenfor Oslo skal over tid avvikles ved naturlig avgang.

En oversikt over Riksrevisjonens lokalisering rundt om i landet framgår av vedlegg 2.

6.3 Personalet

6.3.1 Personalsituasjonen

Per 31. desember 2009 var det ansatt 544 personer i Riksrevisjonen. Dette utgjorde 501,5 årsverk. 103 personer var lokalisert utenfor Oslo.

Alderssammensetningen blant de ansatte har vært relativt stabil de siste årene, se tabell 3.

Tabell 3: Alderssammensetningen per 31.12.2009

Alder	Prosent				
	2005	2006	2007	2008	2009
Opptil 29	10,4 %	10,5 %	11,3 %	10,5 %	10,9 %
30–39	30,1 %	27,6 %	25,8 %	27,6 %	27,5 %
40–49	30,0 %	30,0 %	30,2 %	29,6 %	29,7 %
50–59	23,4 %	25,1 %	23,4 %	22,8 %	22,3 %
60 og over	6,1 %	6,8 %	9,3 %	9,5 %	9,6 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

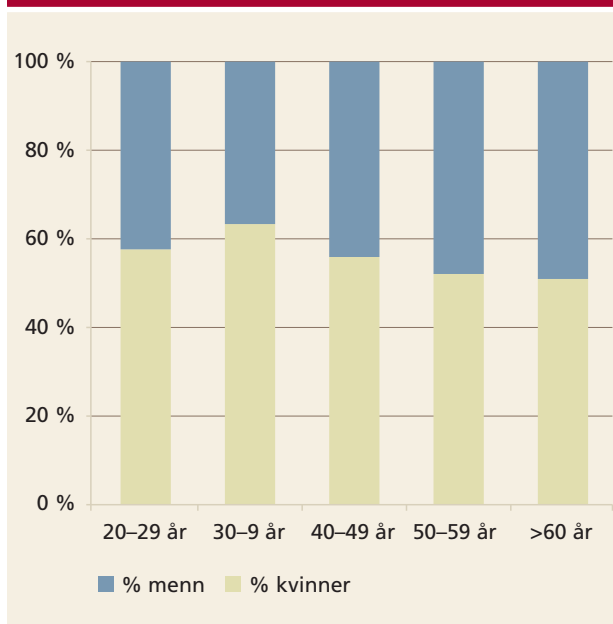
6.3.2 Likestilling

Likestilling mellom kjønnene

Statistikken viser at kjønnsfordelingen i Riksrevisjonen fortsatt tilfredsstillende til likestillingsloven og Hovedavtalen.

Kjønnsfordelingen viste i 2009 en kvinneandel på 56,8 prosent. Fordelt på aldersgrupper er kvinneandelen noe høyere i de yngre gruppene.

Figur 2: Kjønnsammensetning i aldersgrupper (i prosent)

I 2009 var kravet om 40 prosent representasjon av begge kjønn innfridd på toppledernivå og i saksbehandlergruppen. I mellomledergruppen er det 37,2 prosent kvinner, og det er fortsatt bare kvinner i gruppen førstesekretær/konsulent, det er 90 prosent kvinner blant renholdspersonalet, og det er bare menn blant driftsteknikerne. Riksrevisjonen er oppmerksom på kjønnsfordelingen i disse gruppene ved rekruttering.

Det er liten lønnsforskjell mellom kvinner og menn. I saksbehandlergruppene har kvinner en noe høyere gjennomsnittslønn enn menn i stillingskodene førstekonsulent/seniorkonsulent og rådgiver, mens menn har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner i stillingskoden underdirektør. Seniorrådgivere, som utgjør 34,2 prosent av medarbeiderne, hadde i 2009 ingen lønsmessig differanse. Størst forskjell er det i gruppen renhold/drift, der kvinnene tjener 2,9 prosent mer enn menn.

Det er en relativt større andel kvinner enn menn som har redusert stilling (10,3 prosent kvinner og 3,8 prosent menn). Det er kun noen få medarbeidere som har varig redusert stillingsandel. Det utlyses kun heltidsstillinger, men det legges til rette for deltidsarbeid når en medarbeider har behov for det.

Mangfoldsarbeidet

Samspillverdiene og omdømmeverdiene er grunnlaget for Riksrevisjonens personalpolitikk. Personalpolitikken slår fast at medarbeidernes likeverd er uavhengig av kjønn, alder, nedsatt funksjonsevne, trosbekjennelse, kulturelle forskjeller og seksuell legning. Riksrevisjonens handlingsplan for likestilling gjelder i dag for likestilling mellom kjønnene og vil bli foreslått utvidet til også å omfatte mangfold og inkludering i tråd med endringene på diskrimineringsområdet. Det er iverksatt aktiviteter for blant annet å sikre etterlevelse av kravene i diskrimineringsloven ved rekrutterings- og ansettelsesprosesser, jf. relevant regelverk, blant annet i Statens Personalthåndbok. Nødvendig utstyr blir stilt til rådighet for medarbeidere med spesielle behov for fysisk tilrettelegging av arbeidsplassen. Verneombudene gjennomfører vernerunde minst én gang i året.

Alle medarbeidere har lik tilgang til utdannings-tiltak/stipend. Interne kurs legges i kjernearbeids-tiden så langt det er mulig. Medarbeidere som ikke har norsk som morsmål, får tilbud om norsk-opplæring.

I 2009 er regelverket og bruken av overtid gjen-nomgått. Det er ikke avdekket mønstre i dette som er relevant for likestillingsarbeidet.

6.3.3 Personalets kompetanse og kompetanseutvikling

Godt kvalifiserte medarbeidere som har variert utdanningsbakgrunn, er det viktigste fundamentet for Riksrevisjonens virksomhet. Det satses derfor bevisst på å rekruttere medarbeidere med god kompetanse, og det satses mye på å legge til rette for opplæring og utvikling slik at oppgavene kan løses på en god måte. Den faglige bakgrunnen og kompetansen varierer, blant annet mellom revisjon, økonomi, jus og ulike samfunns-vitenskaper.

Intern kompetansebygging er viktig, blant annet fordi tilbudet om formell utdanning i offentlig revisjon er begrenset. Som et ledd i kompetansebyggingen, arrangeres det en rekke interne kurs for ansatte som jobber med revisjon, for ansatte som jobber med administrasjon og for lederne.

Ved tiltredelsen starter alle nye revisjonsmed-arbeidere på et toårig opplæringsprogram innen

den revisjonsformen de jobber med. Ordningen med opplæringsprogrammer er evaluert i 2009 og bestemt videreført, men fra 2010 er gjennom-føringstiden kortet ned fra tre til to år.

Ut over opplæringstilbudet som følger disse programmene, tilbys de ansatte både interne og eksterne kurs. I 2009 ble det arrangert vel 70 interne kurs, fordelt på ca. 30 ulike temaer.

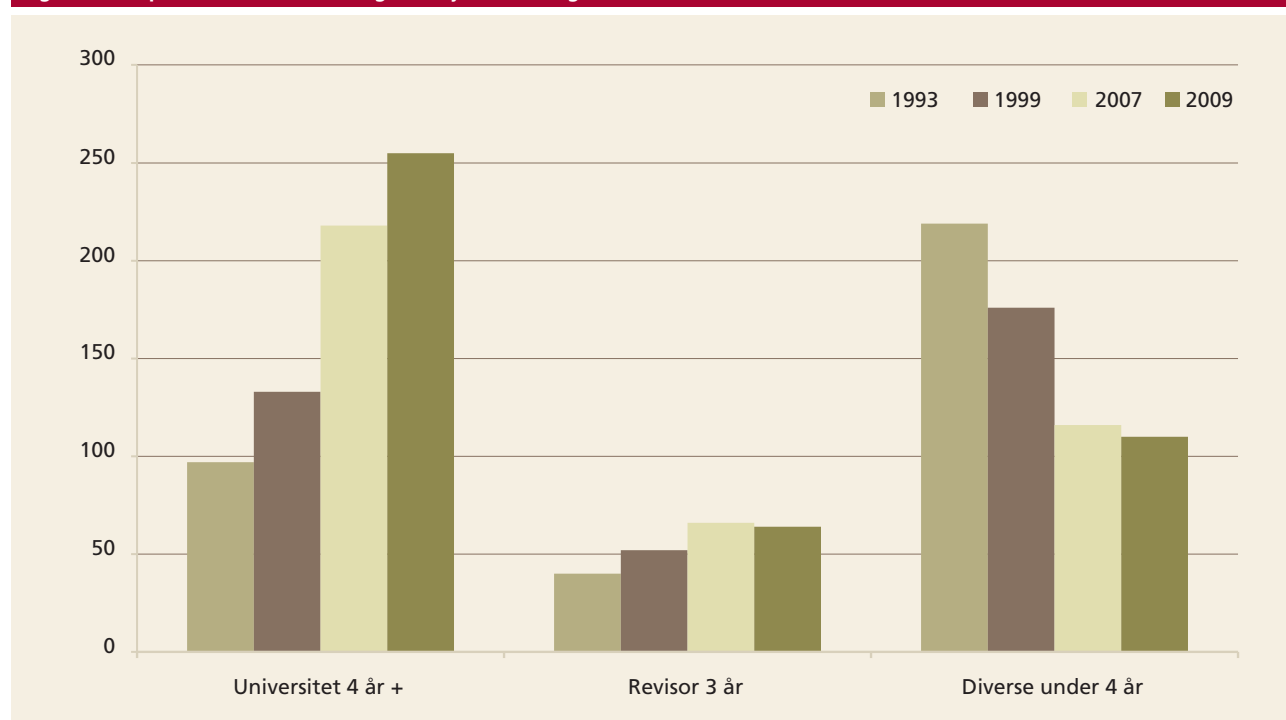
Medarbeidere som ikke omfattes av de toårige opplæringsprogrammene for nyansatte, skal hvert år gjennomføre minst 35 timer arbeidsrelaterte kompetanseutviklingstiltak. Målsettingen med denne ordningen er å stimulere til og sikre regel-messig kompetanse- og egenutvikling.

I 2009 har alle ledere gjennomført opplæring i Løsningsfokusert tilnærning (LØFT) til typiske lederutfordringer. Gjennom dette har lederne fått trening i hvordan de kan bruke løsningsfokuserte prinsipper i generelt utviklings- og endrings-arbeid, for eksempel teamutvikling, medarbeider-samtaler og strategiutvikling. Hensikten med opplæringen har også vært å bidra til et godt arbeidsmiljø, økt energi og arbeidsglede.

Alle medarbeidere følges opp gjennom årlige medarbeider- eller utviklingssamtaler.

Figur 3 viser formalkompetansen i revisjons-avdelingene ved utgangen av 1993, 1999, 2007 og 2009

Figur 3: Kompetansesammensetning i revisjonsavdelingene

og 2009. Andelen medarbeidere med høyere utdanning har økt betydelig disse årene.

Stipend

Hvert år gis det stipend til etter- og videreutdanning. Ordningen er basert på søknad fra den enkelte ansatte. Utdanningen foregår hovedsakelig ved universiteter og høyskoler innen relevante fagområder. Ved tildelingen høsten 2009, som gjelder for studieåret 2010–2011, fikk 28 medarbeidere stipend. Av disse var 8 seniorer (over 50 år) og 18 kvinner.

Hospitering

To medarbeidere har hospitert i andre lands riksrevisjoner (én hos den kanadiske riksrevisjonen i 2008/2009 og én i De forente arabiske emirater i 2009/2010). Én medarbeider hospiterer for tiden i Stortinget. Én ansatt fra European Court of Auditors (ECA) hospiterer for tiden i Riksrevisjonen.

For å oppnå økt kompetanse og bedre kjennskap til de ulike revisjonstypene, er det en målsetning å øke den interne mobiliteten. Flere medarbeidere hospiterte derfor i kortere/lengre perioder i andre seksjoner/avdelinger enn den de er administrativt knyttet til.

6.3.4 Arbeidsmiljø

Medarbeiderundersøkelser – HKI³

Riksrevisjonen legger stor vekt på et godt arbeidsmiljø. I 2009 ble det derfor tatt i bruk et nytt opplegg for medarbeiderundersøkelser, kalt HKI. HKI er et enkelt måle- og tiltaksverktøy for å styrke arbeidsmiljøet, det operative lederskapet og engasjementet i en arbeidsgruppe (seksjon/ ledergruppe). Verktøyet består av et spørreskjema, en enkel rapport og et sett med retningslinjer for å komme fram til og følge opp tiltak som skal bidra til å styrke seksjonens/ledergruppens arbeidsmiljø. Målet er å oppnå økt engasjement blant medarbeiderne gjennom gode, konkrete tiltak i den enkelte organisasjonsenhet. Resultatet fra første måling i 2009 viste et gjennomsnittlig svært godt resultat for Riksrevisjonen. Målingene vil fortsette i 2010 og skal utføres to ganger i året.

Etiske retningslinjer

I 2009 ble det utarbeidet egne etiske retningslinjer for alle ansatte. Disse kommer i tillegg til statens etiske retningslinjer. I tillegg har både INTOSAI og IFAC utarbeidet etiske retnings-

linjer som også er normgivende for revisorene. Det er gitt informasjon om og vært diskusjoner rundt de etiske retningslinjene i alle seksjoner og ledergrupper.

Verneombud

Vernombudene har de siste par årene fått en mer sentral posisjon i virksomheten. De innkalles til møter hvor arbeidsmiljø er tema, og har fått en mer aktiv rolle på seksjonsmøter og avdelingsmøter. Hovedverneombudet er med i møter mellom administrasjonsavdelingen og tjenestemannsorganisasjonene.

Intern varsling

I tråd med arbeidsmiljølovens krav er det etablert retningslinjer for varsling om kritikkverdige forhold i egen virksomhet. Det er opprettet en egen varslingsgruppe som er underlagt arbeidsmiljøutvalget. Gruppen kan motta varsler om kritikkverdige forhold internt. Det ble ikke mottatt slike varsler i 2009.

6.3.5 Andre personalpolitiske tiltak

Inkluderende arbeidsliv (IA)

Det arbeides aktivt og systematisk med oppfølging av og tilrettelegging for sykmeldte og ansatte med nedsatt funksjonsevne, slik at sykefravær og uføretrygd reduseres. Riksrevisjonens verdigrunnlag står sentralt i IA-arbeidet. Fleksibilitet og oppfølging over tid gjør det mulig for ansatte å komme tilbake etter lengre fravær, til tross for midlertidig eller varig nedsatt funksjonsevne.

Seniorpolitikk

Riksrevisjonen tilstreber å ha en seniorpolitikk som tar utgangspunkt i at seniormedarbeiderne utgjør en erfaren, kompetent, stabil og lojal arbeidskraft. De har en verdifull livs- og arbeids erfaring som det er viktig å framheve, ta vare på og videreutvikle.

Fra 2009 ble det innført nye tiltak som er spesielt rettet mot gruppen 62 år og eldre. Det kan velges mellom alternativene redusert arbeidstid, ekstra permisjon eller et fast lønnstillegg. Avtalen med den enkelte medarbeider inngås for ett år av gangen. Tiltakene har som mål å stimulere senioren til å utsette pensjonsalderen.

6.3.6 Sykefravær

Sykefraværet i 2009 var på 4,7 prosent, mot 4,8 prosent i 2008 og 4,7 prosent i 2007.

3) Human Kapitalindeks.

Det jobbes kontinuerlig med å spre informasjon og å samarbeide med ledere og medarbeidere for å forebygge sykefravær og for å legge til rette ved langvarig sykdom. Personalseksjonen bistår med samtaler og veiledning for både leder og medarbeider i konkrete saker. Bedriftshelse-tjenesten er også en viktig samarbeidspartner ved både forebygging og tilrettelegging.

6.3.7 Rekruttering, turnover og markedsføring

I 2009 ble det ansatt 46 nye medarbeidere. Av disse var 32 kvinner og 14 menn. Total turnover i 2009 var på 2,8 prosent mot 8,0 prosent i 2008. Åtte medarbeidere gikk over i pensjon.

For å sikre kvalifiserte søkere til ledige stillinger, deltar Riksrevisjonen blant annet på karrieredager og holder presentasjoner om Riksrevisjonen som arbeidsplass på universiteter og høyskoler med relevante fagområder.

7 Budsjett og regnskap for 2009

Riksrevisjonens regnskap er revidert av statsautorisert revisor Vidar Haugen, som Stortingets presidentskap har oppnevnt som revisor. Regnskapet

for 2009 med noter og revisjonsberetning blir sendt Stortingets presidentskap.

Budsjett og regnskap for 2009: (tall i 1000 kroner)

Kap.	Post		Regnskap 2008	Budsjett 2009	Regnskap 2009
0051		Riksrevisjonen			
	01	Lønn og godtgjørelser	268 656	289 430	293 665
	01	Varer og tjenester	125 107	144 140	129 996
		Sum utgifter	393 763	433 570	423 661
3051		Riksrevisjonen			
	01	Refusjon innland	1 238	1 300	929
	02	Refusjon utland	1 960	1 000	1 012
	03	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	11		70
	16	Refusjon fødselspenger	4 390		6 337
	18	Refusjon sykepenger	4 092		5 105
		Sum inntekter	11 691	2 300	13 452

Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2009 sendes Stortinget.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 16. mars 2010

Jørgen Kosmo

Arve Lønnum

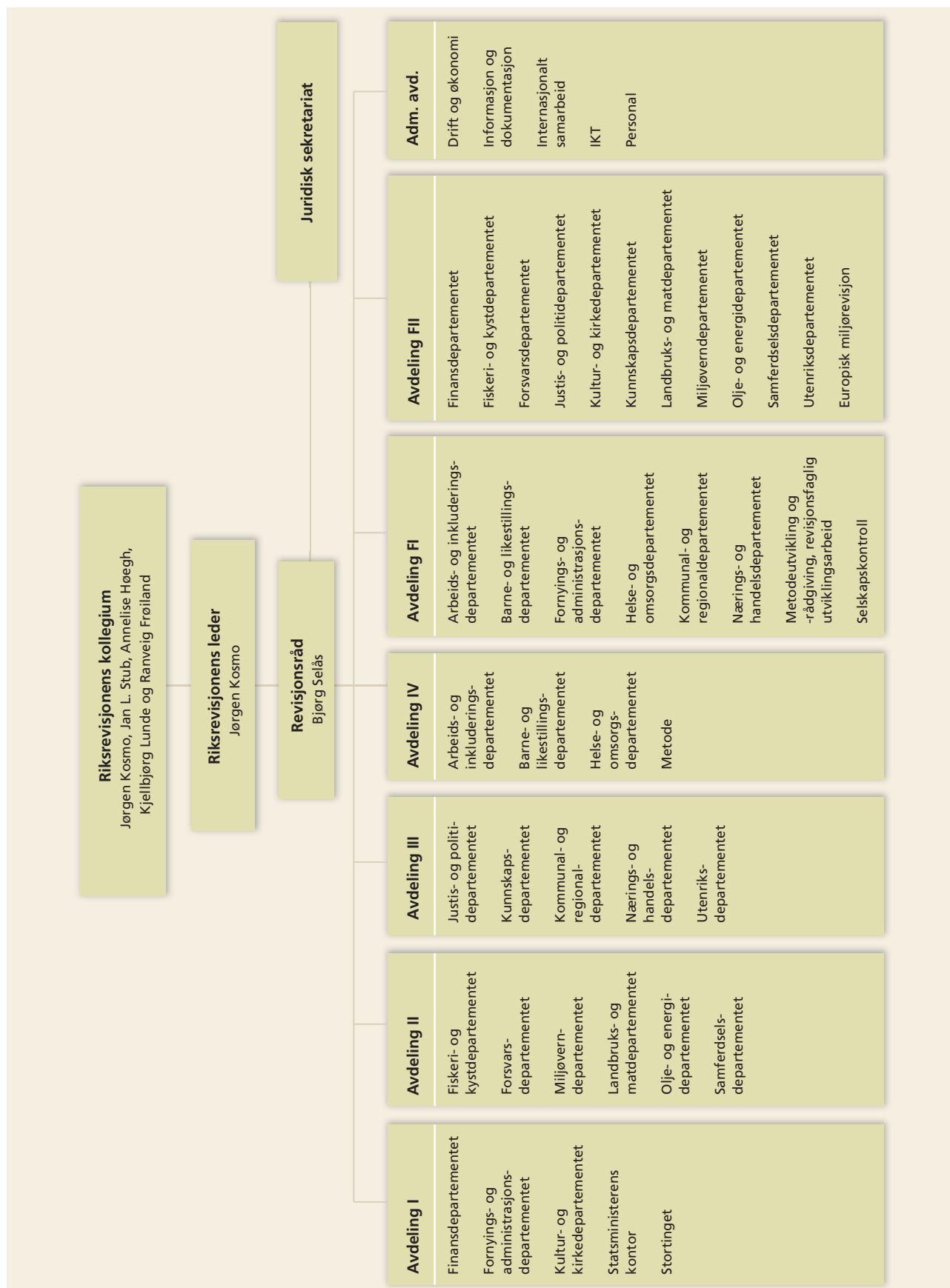
Annelise Høegh

Per Jordal

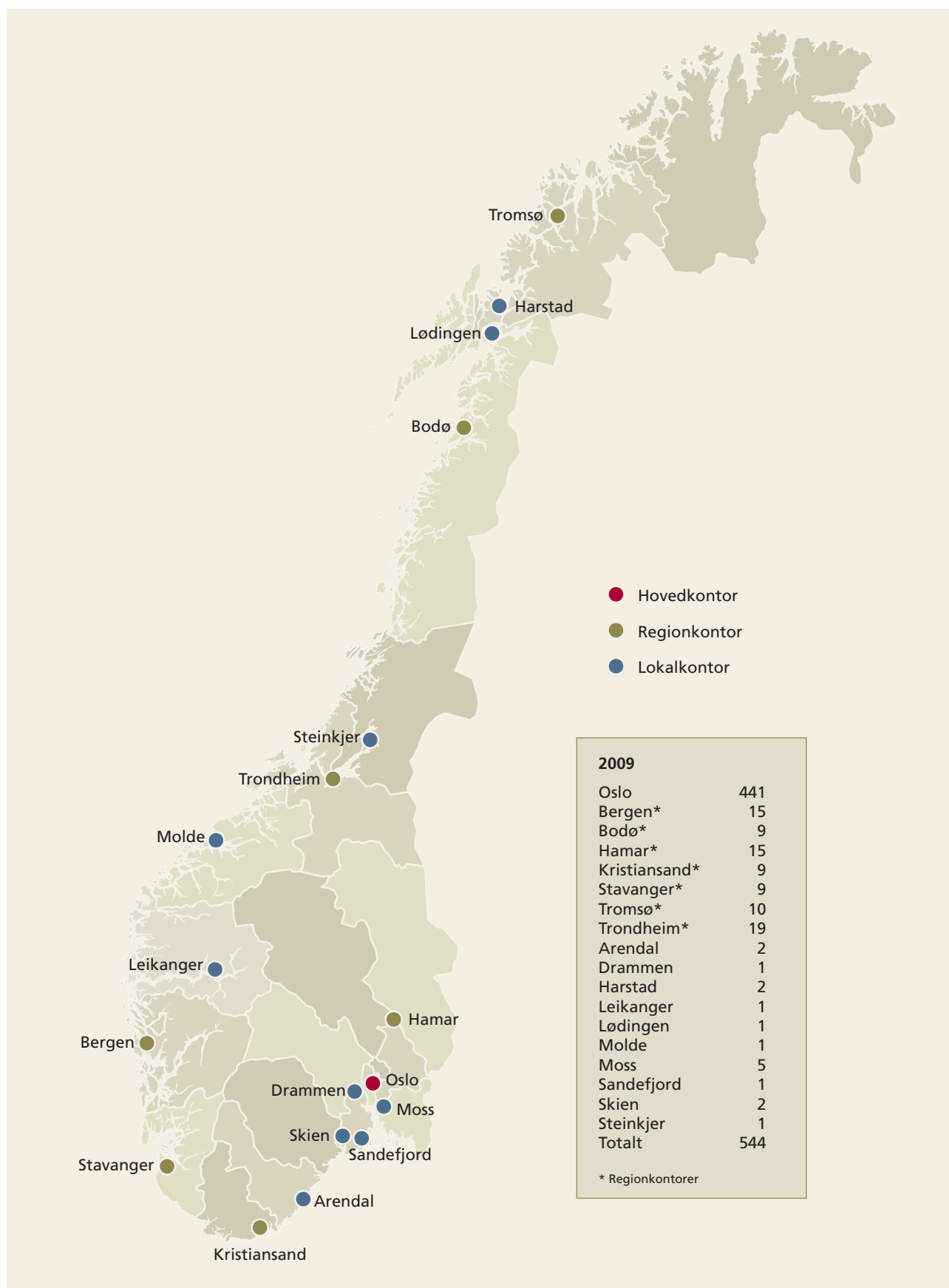
Synnøve Brenden

Björg Selås

Vedlegg 1: Riksrevisjonens organisasjonskart per 31. desember 2009

Vedlegg 2: Lokalisering av Riksrevisjonens medarbeidere per 31. desember 2009

Vedlegg 3: Riksrevisjonens rapportering til Stortinget i 2009

Følgende revisjonsrapporter er sendt til Stortinget i 2009:

- Dokument nr. 3:6 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av omstillingen i forsvarssektoren*
- Dokument nr. 3:7 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes regulering av markedet for kopilegemidler*
- Dokument nr. 3:8 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av tilskudd til idrettsanlegg*
- Dokument nr. 3:9 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av korleis Miljøverndepartementet ivaretek sitt nasjonale ansvar for freda og verneverdige bygningar*
- Dokument nr. 3:10 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av adgang til samfunnslivet for personer med funksjonsnedsettelse*
- Dokument nr. 3:11 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av generell budsjettstøtte til Mosambik*
- Dokument nr. 3:12 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av Helse Midt-Norge RHF's gjennomføring av anskaffelsesprosessen og oppfølging av kontraktene om levering av ambulansetjenester*
- Dokument nr. 3:13 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av styring og forvaltning av barnehagetjenestene*
- Dokument nr. 3:14 (2008–2009) *Riksrevisjonens utvidede revisjon av Norsk Tipping AS*
- Dokument nr. 3:15 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av NAVs innsats for et inkluderende arbeidsliv gjennom arbeidslivssentrene og tilretteleggingstilskuddet*
- Dokument nr. 3:16 (2008–2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av drift og vedlikehald av vegnettet*
- Dokument 1 (2009–2010) *Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2008*
- Dokument 3:1 (2009–2010) *Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget*
- Dokument 3:2 (2009–2010) *Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2008*
- Dokument 3:3 (2009–2010) *Riksrevisjonens undersøkelse av økonomistyring i helseforetakene*

Alle dokumenter og pressemeldinger er tilgjengelige på Riksrevisjonens nettsted, se www.riksrevisjonen.no.

Vedlegg 4: Påbegynte forvaltningsrevisjoner som videreføres i 2010

Følgende forvaltningsrevisjoner er videreført som foranalyser (FA) eller som hovedanalyser (HA) i 2010:

Arbeidsdepartementet

- Effektiviteten i ytelsesforvaltningen i arbeids- og velferdsetaten (HA)
- NAVs oppfølging av sykemeldte (HA)

Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet

- IMDI sin resultatoppnåelse, effektivitet og virkemiddelbruk (HA)

Finansdepartementet

- Ligning og kontroll av grunnlagsdata i skatteetaten (HA)

Fiskeri- og kystdepartementet

- Oppfølging av den parallelle revisjonen mellom den russiske og den norske riksrevisjonen av forvaltningen av de levende marine ressursene i Barentshavet og Norskehavet (HA)
- Forvaltning av havbruksnæringen (FA)

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

- Anskaffelser og innkjøp i staten (HA)
- Vedlikehold av kirkebygg (FA)

Forsvarsdepartementet

- Internkontroll i Forsvaret (HA)

Helse- og omsorgsdepartementet

- Oppfølging og kvalitet i private institusjoner innen tværfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige (HA)
- Norsk Helsenetts ivaretagelse av informasjonssikkerheten i helsenettet (HA)
- Rehabilitering i helsetjenesten (FA)

Justis- og politidepartementet

- Myndighetenes innsats mot organisert grenseoverskridende kriminalitet (HA)
- Politiets innsats mot vinningskriminalitet (FA)

Kommunal- og regionaldepartementet (ingen)

Kulturdepartementet

- Sikring av og tilgjengelighet til bevaringsverdig arkivmateriale i kommuner og fylkeskommuner (HA)

Kunnskapsdepartementet

- Spesialpedagogisk støtte til elever med særskilte behov (FA)

Landbruks- og matdepartementet

- Måloppnåelse og styring innen jordbruket (HA)

Miljøverndepartementet

- Måloppnåelse i klimapolitikken (HA)

Nærings- og handelsdepartementet

- Sikkerhet til sjøs (FA)
- Sjøfartsdirektoratets saksbehandling ved dokumentkontroll av fartøy og sjøfolk

Olje- og energidepartementet

- ENOVA SFs drift og forvaltning (HA)
- Forvaltningspraksis ved tildeling av utvinnings-tillatelser i petroleumssektoren (HA)¹
- Myndighetenes arbeid for å begrense flom- og skredfarer (HA)
- Myndighetsutøvelse for sikkerhet i petroleumssektoren (FA)

Samferdselsdepartementet (ingen)

Utenriksdepartementet

- Atomsikkerhet i nordområdene – parallell revisjon med den russiske riksrevisjonen (HA)
- Resultatorientering i norsk bistand (HA)

1) Administrativ Rapport 1 2010, publisert den 23. februar 2010.

Vedlegg 5: Orientering om resultatet av undersøkelser som er trykt som administrative rapporter i 2009

- **Administrativ rapport 1 2009** *Riksrevisjonens undersøkelse av kvalitet og samarbeid i pleie- og omsorgstjenesten til eldre, jf. Stortingets Innst. S. nr. 369 (2008–2009)*

Undersøkelsen viser at kommunene ikke alltid klarer å sikre at alle tjenestemottakere får et tjenestetilbud som er i tråd med deres bistandsbehov. Flere eldre får avslag på institusjonsplasser på grunn av manglende tilgjengelighet, og institusjonsplasser benyttes til andre formål enn hva de er avsatt til. Et godt utbygd dagtilbud bidrar til at eldre kan bo lenger i eget hjem, noe som reduserer presset på institusjonsplassene. Undersøkelsen viser at tilgang til dagtilbud er begrenset, og på landsbasis mottar kun én av ti hjemmetjenestemottakere dagtilbud. Det er mangler i samarbeidet mellom fastlege, legevaktslege, tilsynslege og sykehuslege, som alle er involvert i helsetilbudet til eldre. Godt samarbeid mellom pleie- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten er vesentlig for et helhetlig tjenestetilbud. Manglende informasjonsutveksling mellom de ulike tjenestenivåene fører til at enkelte eldre ikke gis et koordinert og helhetlig tjenestetilbud. Helse- og omsorgsdepartementet har de siste årene rettet stor oppmerksomhet mot kapasitets- og kvalitetsutviklingen av pleie- og omsorgssektoren. Ettersom hovedtyngden av tiltakene nylig er igangsatt, var det for tidlig å fastslå tiltakenes virkning.

- **Administrativ rapport 2 2009** *Riksrevisjonens virksomhetsanalyse av Utlendingsdirektoratet (UDI)*

Undersøkelsen viser blant annet at restansene for asylsaker i mange år har vært store, og at de økte både i 2007 og i 2008. Det har også vært høye restanser for oppholdssaker i flere år. Høye restanser for asyl- og oppholdssaker gir risiko for at saksbehandlingstidene vil øke ytterligere framover. Dette vil ha betydning for den enkelte søker og vil ha store samfunnsøkonomiske konsekvenser. Arbeids- og inkluderingsdepartementet stiller ikke krav til saksbehandlingstiden for flertallet av sakene som UDI behandler, kun krav om at et visst antall saker skal behandles. Undersøkelsen reiser spørsmål ved om kravene departementet stiller, er tilstrekkelige. UDI har iverksatt flere

tiltak for å bedre den interne styringen, blant annet når det gjelder kompetanse, rapportering, risikostyring og kvalitet i saksbehandlingen. Produktiviteten i oppholdssaker har gått betydelig ned fra 2006 til 2008. For asylsaker er produktiviteten mer uklar. Det er igangsatt flere tiltak for å øke effektiviteten, og departementet erkjenner at UDI har et effektiviseringspotensial. Undersøkelsen viser at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har gjennomført flere tiltak for å bedre etatsstyringen av UDI, og det formelle grunnlaget for styringsdialogen er forbedret. Det er likevel behov for å følge nøye med på utviklingen i UDIs resultater og på effekten av iverksatte tiltak.

Vedlegg 6: Veiledning for praktisering av dokumentinnsyn i samsvar med lov og instruks for Riksrevisjonen

Forord

Riksrevisjonen må som uavhengig revisjons- og kontrollorgan ha en uinnskrenket, direkte og fri tilgang til alle dokumenter og all informasjon som er nødvendig for en rettmessig utførelse av lovpålagte oppgaver som forutsatt av Stortinget. I forarbeidene til riksrevisjonsloven er det gjort unntak for innsyn i regjeringens saksbehandling i regjeringskonferanse. Unntakene omfatter regjeringsnotater, dagsordener, protokoller, referater, utkast til regjeringsnotater og håndnotater utarbeidet for statsråden til regjeringens behandling.

Riksrevisjonen innhenter og mottar normalt all nødvendig informasjon for å kunne utføre sine oppgaver, og gis nødvendig innsyn i forvaltningens interne dokumenter og saksarkiv. I enkelte tilfeller kan det imidlertid oppstå uenighet mellom forvaltningens ansatte og revisor om praktiseringen av innsynsretten.

For å legge til rette for en mest mulig ensartet praksis både internt i Riksrevisjonen og i forvaltningen har Riksrevisjonen utarbeidet denne veiledningen for praktisering av dokumentinnsyn i samsvar med lov og instruks for Riksrevisjonen.

Riksrevisjonen, mars 2010

Jørgen Kosmo
riksrevisor

Innledende merknader

Riksrevisjonen skal utføre sine oppgaver uavhengig og selvstendig og bestemmer selv hvordan arbeidet skal innrettes og organiseres, jf. riksrevisjonsloven § 2. Et viktig og internasjonalt anerkjent prinsipp for all uavhengig kontroll og revisjon er ubegrenset tilgang til informasjon.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har ved flere anledninger understreket at Riksrevisjonen må ha tilgang på all relevant informasjon. Komiteen forutsetter at regjeringen sørger for at Riksrevisjonen får de opplysninger den skal ha, jf. blant annet Innst. S. nr. 120 (2008–2009). I samme innstilling understreker komiteen at innsyn og sporbarhet av beslutningsprosesser er avgjørende for at Riksrevisjonen kan foreta reell kontroll med forvaltningen på Stortingets vegne.

Riksrevisjonen skal gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til at statens inntekter blir innbetalt som forutsatt og at statens midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte, og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. riksrevisjonsloven § 1. Det ligger utenfor Riksrevisjonens mandat å kontrollere politikktutforming i forkant av en stortingsbehandling.

Riksrevisjonens innsynsrett er generelt begrenset av det som anses nødvendig for å få gjennomført de pålagte revisjons- og kontrolloppgavene, men det er fastsatt i loven at Riksrevisjonen selv avgjør hvilke opplysninger og hvilket materiale som det er nødvendig å få tilgang til.

I Innst. 104 S (2009–2010) uttaler kontroll- og konstitusjonskomiteen:

"Komiteen vil presisera at det ikkje er opp til departementet å vurdere kva for dokument det ynskjer å stille til rådvelde for kontrollorganet. Det er vurderinga til Riksrevisjonen av kva for dokument det har behov for for å kunne utføra si oppgåve på vegner av Stortinget, som er avgjerande for kva for dokument det skal gjevast innsyn i."

Hva innsynsretten omfatter

Riksrevisjonen kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som den finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene, jf. riksrevisjonsloven § 12.

Med hjemmel i riksrevisjonsloven § 12 har Riksrevisjonen en generell informasjons-, innsyns- og undersøkelsesrett i departementene og reviderte virksomheter. Denne retten er ikke begrenset av at opplysninger er taushetsbelagte eller graderte i henhold til lov, forskrift eller instruks.

Gjennom praksis og ved behandlingen av riksrevisjonsloven i Stortinget er det avklart at innsynsretten ikke omfatter regjeringens saksbehandling i regjeringskonferanse. Unntaket er i forarbeidene konkret avgrenset til å gjelde regjeringsnotater, dagsordener, protokoller, referater, utkast til regjeringsnotater og håndnotater utarbeidet for statsråden til regjeringens behandling, jf. Innst. O. nr. 54 (2003–2004). Det må eventuelt være opp til regjeringen å beslutte om Riksrevisjonen i den enkelte sak også skal få innsyn i slike dokumenter.

De dokumenter Riksrevisjonen vil ha behov for innsyn i vil være det som er å betrakte som arkivverdige dokumenter, jf. bestemmelser i arkivloven og arkivforskriften, og som kan belyse saksbehandlingen og arbeidsprosessene. Eksempler kan være inn- og utgående korrespondanse, interne notater med påtegninger fra tjenestemannsapparatet og politisk ledelse, og andre interne dokumenter og e-poster. Behovet for innsyn i slike dokumenter vil være knyttet til Riksrevisjonens etterfølgende kontroll av hvordan Stortingets vedtak og forutsetninger er fulgt opp i departementet. For å belyse departementets forvaltningspraksis, og om beslutningsgrunnlaget fra regjeringen til Stortinget var tilstrekkelig, kan det i ettertid også være behov for innsyn i departementets saksforberedende dokumenter og prosesser, jf. instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 9 bokstav e.

Riksrevisjonen vil ha behov for innsyn i departementenes dokumenter både i forbindelse med planleggingen og gjennomføringen av revisjonen. Det som Riksrevisjonen anser som nødvendig informasjon for å kunne planlegge revisjonen på en revisjonsfaglig tilfredsstillende måte, må kunne kreves utlevert. Departementenes vedtatte planer og risikovurderinger som legges til grunn for gjennomføringen av Stortingets vedtak, er relevante i så måte. Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttaler i Innst. 104 S (2009–2010):

"Komiteen registrerer at Riksrevisjonen omtalar avslag på innsyn i dokument som gjeld departementet sine risikoanalyser. Komiteen har tidligere bedt Riksrevisjonen fylgja utviklinga med utvikling av nødvendige system på dette området, jf. Innst. S. nr. 120 (2008–2009). Komiteen har merka seg at Riksrevisjonen opplever det som lite tilfredsstillande å kunne fylgja opp komiteen si oppmoding utan innsyn i relevant grunnlagsdokumentasjon.

Komiteen vil visa til Innst. S. nr. 210 (2002–2003), jf. Dokument nr. 14 (2002–2003) Rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon, der '[k]omiteen vil understreke viktigheten av at Riksrevisjonen får tilgang på de opplysninger og dokumenter den trenger for å kunne utføre sine oppgaver. Riksrevisjonen må følgelig ha krav på å få de opplysninger og dokumenter den har behov for for å kunne utføre sine oppgaver.' Komiteen føreset at dette òg skal gjelda ved førespurnad om innsyn i departementet sine risikoanalyser."

Riksrevisjonen vil også understreke at skal revisor ha mulighet til å kontrollere gjennomføringen av de krav til mål- og resultatstyring og økonomiforvaltning som er fastsatt i bevilgningsreglementet og i statens økonomiregelverk, må Riksrevisjonen ha innsyn i de vurderinger som gjøres, både i departementene og i underlagte virksomheter.

Hvordan innsynsretten gjennomføres

Virksomheter som er omfattet av Riksrevisjonens revisjon og kontroll, skal legge forholdene til rette slik Riksrevisjonen finner det hensiktsmessig for å foreta de revisjons- og kontrolloppgaver som følger av lov og instruks, jf. riksrevisjonsloven § 14.

Med hjemmel i riksrevisjonsloven kan Riksrevisjonen be om å få oversendt nødvendige dokumenter fra forvaltningen, eller ved egne undersøkelser finne fram til aktuelle dokumenter der de er å finne.

Den vanligste framgangsmåten er å la departementet/virksomheten selv finne fram aktuelle dokumenter, eventuelt etter at Riksrevisjonen har gjennomgått for eksempel journallistene og bedt om innsyn i konkrete saker og/eller dokumenter. I noen saker, særlig i forbindelse med forvaltningsrevisjoner, mislighetsgranskinger eller granskinger av et konkret saksforhold, kan det være nødvendig for Riksrevisjonen selv å gjennomgå saksarkivet for å få en oversikt over og kontroll med den dokumentasjon som finnes, jf. Innst. S. nr. 78 (2008–2009) der kontroll- og konstitusjonskomiteen uttaler:

"Komiteen viser til at Riksrevisjonen ikke har fått selvstendig tilgang til saksarkivet i departementet i forbindelse med undersøkelsen og derfor ikke har hatt full oversikt over og kontroll med om den dokumentasjonen som er mottatt, er fullstendig. Riksrevisjonen mener riksrevisjonsloven gir Riksrevisjonen rett til selv å granske saksarkivene i departementene dersom dette er nødvendig for å utføre Riksrevisjonens oppgaver og viser til Innst. O. nr. 54 (2003–2004). Riksrevisjonen peker på at hvis den som blir gransket, selv skal få bestemme hva revisjonen skal få tilgang til, kan Riksrevisjonen ikke gjøre en uavhengig granskning.

Komiteen er enig i Riksrevisjonens forståelse av bestemmelsene og viser til komitéflertallets merknader under Stortingets behandling av ny lov om Riksrevisjonen, jf. Innst. O. nr. 54 (2003–2004)."

Departementenes journal og arkivsystemer må derfor ikke være organisert slik at Riksrevisjonen ikke kan gjennomgå aktuelle saksarkiver når det anses nødvendig for å gjennomføre lov-pålagte oppgaver, eller spesielle granskinger på oppdrag fra Stortinget. Slike gjennomganger bør i tilfelle være forhåndsavtalt og skje i samråd med departementets ansatte. Departementets ansatte vil dermed kunne være tilstede og sikre eventuell skjerming av regjeringsnotater.

Skulle det oppstå uenighet knyttet til praktiseringen av innsynsretten bør saken tas videre på følgende måte: (Uenighet om innsynsretten i reviderte virksomheter bør eventuelt tas opp med departementet.)

- 1 Revisor og departementets representant definerer i fellesskap hvilke dokumenter/spørsmål tvisten omhandler. Det settes opp en omforent liste over disse dokumentene/spørsmålene.
- 2 Listen bringes inn for avdelingsledelsen i departementet og i Riksrevisjonen som deretter møtes for å gjennomgå dokumentene/spørsmålene i fellesskap.
- 3 Dersom Riksrevisjonen etter gjennomgangen fortsatt opprettholder sitt krav om innsyn framsettes et skriftlig krav om dette fra Riksrevisjonen.
- 4 I den grad saken fortsatt ikke kan løses av ledelsen i departementet og Riksrevisjonen i fellesskap, tas spørsmålet eventuelt opp med Stortinget.

Riksrevisjonens håndtering av materiale innhentet fra forvaltningen

Jf. riksrevisjonsloven §§ 15, 16, 17 og 18.

Riksrevisjonen har etablert interne sikkerhetsrutiner som skal sikre at all informasjon innhentet fra forvaltningen blir behandlet i tråd med lovpålagte krav og på en slik måte at kravene til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet blir tilstrekkelig ivaretatt. Riksrevisjonens ansatte har videre taushetsplikt om det de får kjennskap til gjennom arbeidet, og alle ansatte og innleide konsulenter undertegner en særskilt taushetserklæring.

Reglene om utsatt offentlighet innebærer at alle dokumenter som utveksles mellom forvaltningen og Riksrevisjonen som ledd i revisjonsarbeidet ikke blir offentlige før revisjonen er ferdig og oversendt Stortinget. Dokumenter som foreligger i departementene og som innhentes for å belyse et sakskompleks, vil uansett ikke være offentlige hos Riksrevisjonen, jf. instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 13. Riksrevisjonen har ikke adgang til å utvise meroffentlighet. Anmodning om innsyn i det innhentede materialet blir derfor alltid avvist i Riksrevisjonen og må rettes til departementet som avgjør om innsyn skal gis.

I rapporteringen til Stortinget er Riksrevisjonen forsiktig med å inkludere informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, er gradert eller som på annen måte er særlig sensitiv. Saker som kan inneholde slik informasjon skal alltid gjennomgå sammen med departementet for å sikre korrekt håndtering. I de saker der det helt unntaksvis er aktuelt å legge fram taushetsbelagte eller graderte opplysninger, vil disse bli lagt fram og behandlet på samme måte som når regjeringen legger fram slike opplysninger for Stortinget.

Ved kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av revisjonsrapporter, kan det oppstå ønske fra komiteen om å få tilgang til Riksrevisjonens grunnlagsmateriale. Formelt sett kan komiteen ikke pålegge Riksrevisjonen å utlevere dette. I slike tilfeller vil Riksrevisjonen normalt henvise komiteen til å søke innsyn hos departementet. En forutsetning for at Riksrevisjonen skal ha en omfattende informasjonsrett overfor forvaltningen er nettopp at den ikke offentliggjør de opplysninger og dokumenter den innhenter. Dersom kontroll- og konstitusjonskomiteen regelmessig kunne kreve tilgang til Riksrevisjonens grunnlagsmateriale, ville dette kunne true grunnlaget for Riksrevisjonens egen informasjonstilgang. Dette ble understreket av Frøilandutvalget som var nedsatt til å utrede Stortingets kontrollfunksjon, jf. Dokument nr. 14 (2002–2003) og Innst. S. nr. 210 (2002–2003). Dersom Stortinget i enkelte særlig vanskelige kontroll saker kan ha et legitimt behov for å få tilgang til slikt materiale, må spørsmålet om innsyn hos Riksrevisjonen fremmes som en formell begjæring fra Stortinget i plenum.

Vedlegg 7: Samarbeidserklæring (MoU) mellom Riksrevisjonen og Utenriksdepartementet vedrørende Riksrevisjonens utviklingssamarbeid med riksrevisjoner i utviklingsland og i samarbeidsland i Øst- og Sentral-Europa

Bakgrunn

- 1 Stortinget har sluttet seg til at Riksrevisjonen kan påta seg revisjons-, kontroll- eller bistandsoppdrag internasjonalt, jf. Riksrevisjonslovens § 9, 6. ledd. Ved Stortingets behandling av loven, ble bl.a. den etablerte praksis som dannet grunnlag for Riksrevisjonens internasjonale engasjement, herunder bistandsarbeid, lovfestet.
- 2 Overordnet mål for Riksrevisjonens utviklingssamarbeid skal være å støtte opp om norske utenriks- og utviklingspolitiske målsetninger om demokratibyggning og fattigdomsbekjempelse ved å bidra til utvikling av godt styresett og bekjempelse av korrupsjon gjennom kapasitetsutvikling av riksrevisjoner i utvalgte utviklingsland og i samarbeidsland i Øst- og Sentral-Europa. Riksrevisjonen har etablert en egen seksjon som skal ha ansvaret for Riksrevisjonens utviklingssamarbeid.
- 3 Formålet med denne samarbeidserklæringen er å regulere samarbeidet mellom Riksrevisjonen og Utenriksdepartementet i tilknytning til Riksrevisjonens arbeid med kapasitetsutvikling av riksrevisjoner i utviklingsland og i samarbeidsland i Øst- og Sentral-Europa for dermed å sikre at Riksrevisjonens utviklingssamarbeid støtter opp om norske utenriks- og utviklingspolitiske målsetninger.
- 4 Finansieringen av utviklingssamarbeidet skal dekkes over Riksrevisjonens budsjett. Dersom Riksrevisjonen deltar i multilaterale bistandsprosjekter med egen finansiering av andre, vil det normalt være aktuelt å motta refusjoner. Riksrevisjonen vil besørge at prosjektkostnadene etter OECDs Development Assistance Committee (DAC) regelverk blir rapportert som Official Development Aid (ODA-midler).
- 5 Utenriksdepartementet har det samlede ansvaret for norsk utenriks- og utviklingspolitikk herunder strategisk planlegging og politikktutforming til forvaltning av bistandsmidlene gjennom multilaterale og bilaterale kanaler. Den første kontakten med landets myndigheter bør derfor kanaliseres gjennom Utenriksdepar-

tementet ved den norske ambassaden i mottakerlandet. Ved direkte henvendelser til Riksrevisjonen om samarbeid bør Riksrevisjonen informere Utenriksdepartementet ved den norske ambassaden i landet.

Utenriksdepartementets ansvar og oppgaver

- 1 Utenriksdepartementet skal informere Riksrevisjonen om land som er prioritert i norsk utviklingssamarbeid og hvor forholdene ligger best til rette for et samarbeid.
- 2 Utenriksdepartementet og den norske ambassaden i mottakerlandet, skal på best mulig måte støtte opp under Riksrevisjonens arbeid.

Riksrevisjonens ansvar og oppgaver

- 1 Riksrevisjonen skal i sitt utviklingssamarbeid, som en del av norsk bistand, prioritere land hvor Norge allerede har et samarbeid med landets myndigheter, eller hvor Norge har et særlig engasjement som gjør det ønskelig å bidra til å styrke revisjonskapasiteten. Land hvor Norge gir eller planlegger å gi budsjettstøtte, og samarbeidsland i Øst- og Sentral-Europa som er mottakere av norsk bistand, bør ha høy prioritet.
- 2 Som et ledd i Riksrevisjonens vurdering av samarbeid med et land bør det innhentes en vurdering fra Utenriksdepartementet om dette er hensiktsmessig ut ifra norske utviklings- og utenrikspolitiske føringer og situasjonen i det aktuelle landet. Den endelige beslutningen om samarbeid tas av Riksrevisjonen.
- 3 Den videre planleggingen og gjennomføringen av samarbeidet er Riksrevisjonens ansvar; føre den faglige dialogen med mottaker, komme fram til enighet om en omforent prosjektbeskrivelse med arbeidsplan, utarbeide budsjett, inngå avtale og følge opp denne. Riksrevisjonen kan søke råd fra Utenriksdepartementet eventuelt Norad i denne prosessen.

Konsultasjoner

- 1 Det skal gjennomføres halvårlige møter mellom Riksrevisjonen og Utenriksdepartementet.
 - Et møte etter årsskiftet hvor planer for året, samt foreløpige erfaringer og resultater fra foregående år og andre problemstillinger som partene ønsker å ta opp, diskuteres. I dette møtet bør også behovet for fremtidig utviklingssamarbeid klarlegges for planlegging av omfanget av prosjekter med konsekvenser for Riksrevisjonens budsjett det påfølgende år.
 - Et møte om høsten hvor resultater og erfaringer fra foregående år, samt eventuelle endringer i forhold til inneværende års planer og øvrige problemstillinger som partene ønsker å ta opp, diskuteres.

- 2 Riksrevisjonen har ansvar for å innkalle til de halvårlige møter.
- 3 Møtene skal ikke ha besluttende myndighet. Det skal utarbeides omforente møtereferater fra møtene.

Avslutning

- 1 Samarbeidserklæringen varer til partene blir enige om å endre eller avslutte den.
- 2 Det foretas en gjennomgang av erfaringene med samarbeidserklæringen etter to år.

Oslo, 20. februar 2007

Riksrevisor Jørgen Kosmo

Utviklingsminister Erik Solheim

INTOSAI Development Initiative (IDI) er et utviklingsprogram som er rettet mot riksrevisjoner i utviklings- og reformland. IDI har som hovedmål å bidra til at samarbeidslandene får styrket sin revisjonskapasitet. Dette foregår gjennom behovsbaserte, målrettede og bærekraftige utviklingsprogrammer i INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions) sju regioner. IDI satser på omfattende programmer med sikte på å utvikle de ansattes kompetanse og styrke organisasjonsstrukturen i riksrevisjonene.

IDI ble opprettet av INTOSAI i 1986. Etter 15 år i Canada, fra 1986–2000, overtok Riksrevisjonen ansvaret for IDI fra 2001. I Norge ble IDI etablert som en stiftelse, i tråd med Stortingets vedtak etter forslag fra Riksrevisjonen, jf. Dokument nr. 3:14 (1997–98) og Innst. S. nr. 8 (1998–99). Styret for IDI består av sju medlemmer, hvorav fire er fra Riksrevisjonen. Riksrevisjonens leder er leder av styret for IDI. De tre andre styremedlemmene er riksrevisorer i Canada, Nederland og Storbritannia. INTOSAIs generalsekretær og formannen i INTOSAI's hovedkomité for kapasitetsutvikling er observatører. Av styremedlemmene er fire menn og tre kvinner. Riksrevisjonens leder er styremedlem i INTOSAI i kraft av å være leder av IDI's styre.

IDI-sekretariatet er samlokalisert med Riksrevisjonen i Oslo. I 2009 disponerte IDI-sekretariatet 13,4 årsverk fordelt på 15 ansatte, hvorav tre var hospitanter fra riksrevisjonene i India og Tunisia. Etter hvert som IDI har lagt om til mer omfattende programmer for kapasitetsstyrking, har det oppstått behov for mer arbeidskraft til planlegging, gjennomføring og oppfølging av programmer i regionene. IDI har valgt å dekke dette behovet ved å rekruttere regionale hospitanter i Afrika, Karibia og Latin-Amerika.

I 2009 har IDI videreutviklet kapasitetsbyggingsprogrammer innen de fokusområder som ble identifisert gjennom behovsanalyser i INTOSAI's regioner i 2007–2008.

IDI har i mange år bygget opp regionale nettverk for opplæring og kapasitetsbygging. IDI-sertifiserte opplæringsspesialister, som også er utdannet innen kapasitetsbygging, er viktige elementer i

disse nettverkene. IDI's program for utdanning av opplæringsspesialister ble i 2009 gjennomført i Asia og i franskspråklige land i Afrika, og ga disse regionene 58 nye opplæringsspesialister.

IDI gjennomførte i 2009 to programmer for kvalitetssikring av regnskaps-revisjon, ett i Asia og ett i Karibia. Utviklingen av en kvalitetssikringshåndbok, en undersøkelse av kvalitetssikringen og tiltak for å rotfeste kvalitetssikring som del av revisjonsprosessen i hver av de deltakende riksrevisjonene, var viktige resultater av disse programmene.

Strategisk planlegging har vært et satsingsområde for IDI i flere år. I Afrika ble et program i strategisk planlegging fullført i 2009. Programmet har så langt resultert i en regional håndbok i strategisk planlegging og planer for strategisk utvikling i alle de ti deltakende riksrevisjonene. De fleste landene har også kommet i gang med årlige virksomhetsplaner basert på de langsiktige utviklingsplanene. IDI lanserte et tilsvarende program for riksrevisjonene i arabisktalende land i 2009.

Et nytt ledelsesutviklingsprogram ble lansert i engelskspråklige land i Afrika i 2009. Målet med dette programmet er å styrke ledelsesfunksjonen i riksrevisjonene på tre nivåer: Riksrevisorer og toppledere, mellomledere og teamledere i revisjonen.

Det globale utviklingsprogrammet i revisjon av forvaltningen av offentlig gjeld fortsatte i 2009. Hele 31 riksrevisjoner fra sju engelsk- og franskspråklige INTOSAI-regioner deltar. Revisjonsteam fra alle landene, med ca tre deltakere fra hvert land, gikk i 2009 gjennom et e-læringskurs i revisjon av offentlig gjeld. Planer for en første revisjon på området ble utviklet av hvert team. Dette programmet vil fortsette i 2010–11.

På bakgrunn av erfaringene fra IDI's ulike programmer de siste årene er det laget håndbøker og veiledninger på ulike felt, slik som strategisk planlegging, behovsanalyse, kvalitetssikring av revisjon og kapasitetsstyrking. Disse publikasjonene er gjort tilgjengelige for alle riksrevisjoner .

Driften av IDIs sekretariat finansieres ved et årlig tilskudd over bistandsbudsjettet, utbetalt via Norad. Finansieringen av IDIs programaktiviteter må søkes fra tilgjengelige kilder internasjonalt, og den økonomiske støtten fra internasjonale givere er avgjørende for IDIs faglige virksomhet. I 2009 har giverorganisasjoner i Canada, Danmark, Finland, Island, Sveits og Sverige bidratt med midler til IDIs programvirksomhet. IDI mottok også bidrag fra INTOSAI's opplæringsbudsjett, EUROSAI (europeisk regional organisasjon for riksrevisjoner) og riksrevisjonen i Kuwait. Utenriksdepartementet i Norge finansierer det globale programmet i revisjon av forvaltningen av offentlig gjeld. En rekke riksrevisjoner gir verdifull støtte til IDIs aktiviteter i form av tjenester og ved å stille eksperter til disposisjon. Regnskapet for 2009 viste et forbruk på ca. 34,3 millioner kroner.

I flere år har det vært en dialog mellom INTOSAI og givere av utviklingshjelp for å finne bedre strategier for å styrke og videreutvikle riksrevisjoner. IDI har sammen med Riksrevisjonen deltatt aktivt i dette arbeidet gjennom INTOSAI's styre og finans- og administrasjonskomité. En samarbeidsavtale (Memorandum of Understanding) ble inngått 20. oktober 2009 mellom INTOSAI og 15 internasjonale givere, deriblant Norad på vegne av Norge. Avtalen bringer sammen alle riksrevisjoner og giver-miljøet i en felles tilnærming, som gir begge parter et strategisk perspektiv på styrking av riksrevisjoner i utviklingsland. Avtalen legger opp til mange måter å fremme bedre koordinert giver-støtte i tråd med givernes mandater, prioriteringer og vilkår.

Samarbeidsavtalen forutsetter opprettelse av en styringsgruppe med et sekretariat. Styringsgruppen hadde sitt konstituerende møte 22–23. februar 2010 i Marokko. IDI er med som en av INTOSAI's representanter i styringsgruppen.

INTOSAI tar sikte på en aktiv rolle i samarbeidet med givernes og vil gjøre sitt for en vellykket gjennomføring av avtalen. Flere givere spurte om sekretariatet for partnerskapet kunne ivaretas innenfor INTOSAI's organisasjon. Etter intern drøftelse i INTOSAI, ble det konkludert med at et sekretariat innenfor INTOSAI-systemet ville demonstrere interesse og eierskap. INTOSAI foreslo at sekretariatet for samarbeidet med givernes ble lagt til IDI. Dette ble vedtatt på styringsgruppens konstituerende møte.

IDIs styre ble løpende orientert og rådspurt mens prosessen med å etablere samarbeidet pågikk, og styremedlemmene sluttet seg til at IDI ble lansert som kandidat til å være sekretariat. Norad har vært med som en aktiv partner i samarbeidet på givernes side, og Norad har sagt seg villig til å finansiere sekretariatet for samarbeidet med givernes dersom det ble lagt til IDI.

Den nye sekretariatsrollen vil fra starten bli å ivareta de administrative funksjonene for styringsgruppen. Ledelsen av styringsgruppen vil bli ivaretatt av en felles ledelse med leder og nestleder fra hver av grupperingene. Fra INTOSAI's side vil ledelsen være riksrevisjonene i Saudi Arabia og USA, og fra givernes Verdensbanken og det britiske bistandsorganet Department For International Development. I det nye sekretariatets arbeid framover er det tatt høyde for etter hvert å utvide rollen og oppgavene mer i retning av aktivt utviklingssamarbeid gjennom partnerskapet.

IDIs nye oppgave, å være sekretariat for samarbeidet med givernes, medfører endrete ansvarsforhold og rapporteringsordninger, som gjør det nødvendig å revurdere IDIs organisasjon i 2010. Det er også aktuelt å gjennomgå og eventuelt endre IDIs strategiske plan for perioden 2007–2012 i lys av samarbeidet med givernes og andre utviklingstrekk.

1 657 493 460 65 237 5 740 612 3 808 164 11 218 9 461

241 344

Riksrevisjonen
Pilestredet 42
Postboks 8130 Dep
0032 Oslo

sentralbord 22 24 10 00
telefaks 22 24 10 01
riksrevisjonen@riksrevisjonen.no

www.riksrevisjonen.no

42 104 10 587 040 9 425 14 617 8663 38 121 24 060 -3 496 7 160 389